

2019, ročník 28, zvláštní číslo Rumunské knihovnictví (česká verze) [1]

Obsah

Pozdrav od rumunských knihovníků

1 Vývoj rumunských knihoven a rumunského knihovnictví do roku 1990

1.1 Stručné dějiny knihoven na území dnešního Rumunska

1.2 Rumunské knihovnictví – jeho počátky a vývoj

2 Rumunské knihovny dnes

2.1 Národní systém knihoven

2.2 Národní knihovna Rumunska

2.3 Knihovnická legislativa

2.4 Oborové vzdělávání

2.5 Knihovnické spolky

2.6 Publikace z oblasti knihovní vědy

3 Trendy

3.1 Současné statistické údaje o knihovnách

3.2 Nové budovy knihoven

3.3 Konsorciální nákup elektronických zdrojů pro univerzitní a vědecké knihovny

3.4 Výhled do budoucna

Bibliografie

Zvláštní číslo Bulletinu SKIP připravili:

- Robert Coravu, Ph.D., z Univerzity v Bukurešti (kap. 1.1, 1.2, 2.1, 2.3, 2.4 a 3.4);
- Mihai CONSTANTINESCU, Ph.D.c, z Univerzity v Bukurešti (kap. 2.5, 2.6 a 3.2);
- Emil TUDOR z Národní knihovny Rumunska (kap. 2.2);
- Adriana SZEKELY, Ph.D., z Ústřední knihovny Luciana Blagy na Univerzitě v Kluž-Napoce (kap. 3.1);
- Ivona OLARIU, Ph.D., z Ústřední knihovny Michala Eminesca na Univerzitě v Jasy (kap. 3.3).

Číslo sestavil Robert CORAVU, Ph.D., z Univerzity v Bukurešti, do angličtiny jej přeložila Victoria FRÂNCU, Ph.D., z Ústřední univerzitní knihovny Karla I. v Bukurešti a do češtiny PhDr. Linda Jansová, Ph.D., z Národní knihovny ČR. Kromě české verze textu je k dispozici i [verze anglická](#) [2].

Pozdrav od rumunských knihovníků

Vážení kolegové,

jménem Sdružení rumunských knihoven (ABR), vědecké a oborové organizace, která sdružuje knihovníky a informační specialisty ze všech typů knihoven, Vám děkuji za příležitost seznámit českou veřejnost s vybranými tématy z dějin a současnosti knihoven a knihovnictví v naší zemi i s výhledem do budoucna.

Po pádu komunistického režimu v prosinci 1989 rumunské knihovny a rumunští knihovníci začali obnovovat komunikaci s podobnými institucemi a s kolegy z jiných zemí.

Doufám, že vytvoření tohoto zvláštního čísla časopisu je prvním krokem k rozvoji naší plodné spolupráce jak na úrovni oborových spolků, tak na úrovni knihoven jako institucí. Rovněž může posloužit jako začátek výměny zkušeností v oblasti oborového vzdělávání a dalších témat, která zajímají knihovníky a další informační pracovníky v obou našich zemích. Vedle toho bych Vám ráda

nabídla možnost seznámit se s oborovými aktivitami a vědeckými zájmy prostřednictvím našich oborových časopisů.

S přátelským pozdravem

Adriana Szekely, Ph.D.
předsedkyně Sdružení rumunských knihovníků

1 Vývoj rumunských knihoven a rumunského knihovnictví do roku 1990

1.1 Stručné dějiny knihoven na území dnešního Rumunska

Není snadné zjistit, kdy přesně můžeme hovořit o počátcích našich knihoven – důvodem je nedostatek dostupných pramenů. Můžeme se pouze domnívat, že první škola na území dnešního Rumunska, založená v 10. století v klášteře Cenad v Banátu, disponovala také sbírkou knih využívanou při výuce. První knihovna, jejíž vznik je skutečně doložen prameny, je knihovna kláštera Igrış v Sedmihradsku. Ta byla založena jako pobočka cisterciáckého opatství v Pontigny ve Francii nejpozději v roce 1200.

Poměrně dlouho byly kláštery a katedrály jedinými místy, kde se nacházely knihovny. Od počátku 14. století začal počet knihoven postupně narůstat. Tehdy totiž nastal rozkvět vzdělávání v kláštorech a církevních školách v Sedmihradsku i v některých kláštorech v Moldávii a ve Valašsku, v nichž mniši prepisovali rukopisy a tištěné knihy.

První doložený knihovní katalog je datován rokem 1376 a zachycuje sbírky kláštera v Sibiu v Sedmihradsku. Knihy z tohoto kláštera se spolu s knihami z dominikánského kláštera v témže městě staly základem městské knihovny, která vznikla na počátku 16. století.

V Șcheii Brașovului, části sedmihradského města obývaného Rumuny, byla v roce 1495 založena knihovna, a to jako součást rumunské školy. Tamtéž se začal rozvíjet tisk knih. V Brašově Johannes Honterus, humanistický učenec a jeden z nejvýznačnějších tiskařů své doby, přestavěl německou školu, která existovala od 14. století, a inicioval vybudování samostatné budovy pro její knihovnu (1547).

V roce 1581 kníže Štěpán Báthory v Kluži, tedy také v Sedmihradsku, založil jezuitskou kolej. Knihovní fondy této koleje, která s několika přestávkami (zapříčiněnými dobovými náboženskými konflikty) fungovala do konce 18. století, jsou dosud součástí kluž-napocké pobočky Knihovny Rumunské akademie. Zakládání a rozvíjení knihoven se v tomto historickém regionu obdobně věnovaly i protestantské koleje, plnící úlohu vysokých škol. Reformovaná akademická kolej, která byla založena Gabrielem Bethlenem, sedmihradským knížetem a jedním z největších bibliofilů své doby, v Karlovském Bělehradu v roce 1622, zpřístupňovala knihovní fond tohoto knížete. Až do poloviny 19. století byla tato knihovna pokládána za nejvýznamnější knihovnu Maďarů v Sedmihradsku.

Některé nynější významné rumunské knihovny vznikly díky založení knížecích akademií v Moldavsku a Valašsku. V roce 1640 založil v Jasy kníže Vasile Lupu Knížecí střední školu při klášteře Tří hierarchů. Škola získala tiskařský lis, na kterém byla vytištěna první rumunská kniha z Moldavska (došlo k tomu v roce 1643). První doloženou zmínku o knihovně této instituce datujeme do roku 1714, kdy kníže Mikuláš Mavrocordat původní Střední školu kostela Tří hierarchů přeměnil do podoby Knížecí akademie. Poté, co tato instituce na začátku 19. století ukončila svou činnost, přešla knihovna do Michaelovské akademie, již založil kníže Michael Sturdza (1835–1847). Tato akademie se v roce 1860, rok po sjednocení Moldavska a Valašska, stala základem první univerzity na rumunském území – Univerzity v Jasy. Pod ní přešly také knihovní fondy Michaelovské akademie. Od roku 1864 tato knihovna plnila úlohu univerzitní a veřejné knihovny; v roce 1916 se ze zákona stala univerzitní knihovnou.

Dějiny první rumunské knihovny plnící roli národní knihovny se začínají psát ve Valašsku spolu se

založením Knížecí akademie v klášteře sv. Sávy. Stalo se tak v roce 1694 zásluhou knížete Konstantina Brâncoveana. Knihovna, která se nejprve rozvíjela pod hlavičkou Knížecí akademie a pak pod patronátem Koleje sv. Sávy, se na počátku 19. století stala důležitou a uznávanou knihovnou. Došlo k tomu díky Organickému nařízení z roku 1831, které této knihovně zajistilo prostředky na nákup knih, na ukládání tištěných dokumentů a rukopisů z jiných institucí (metropolitního kostela, diecézí, klášterů atd.) a zřídilo právo povinného výtisku, na jehož základě do knihovny muselo být zasíláno několik exemplářů každé tištěné publikace. V návaznosti na tato ustanovení byla knihovna Koleje sv. Sávy v roce 1838 otevřena pro širokou veřejnost. Postavení knihovny jako knihovny veřejné plnící zároveň roli knihovny národní bylo potvrzeno Nařízením pro veřejné knihovny z roku 1864.

V průběhu 17. a 18. století některá knížata a šlechtici s humanistickým náhledem na svět vytvořili pozoruhodné soukromé sbírky a tím zásadním způsobem přispěli k rozvoji knihoven. Knihy z jejich sbírek – pokud se uchovaly – v průběhu let obohatily fondy veřejně přístupných knihoven. Takové knihovny udržovaly a rozvíjely rody Cantacuzinů a Mavrocordatů, jejichž členové byli vládnoucími knížaty a příslušníky vysoké šlechty ve Valašsku a Moldavsku, Konstantin Brâncoveanu, kníže valašský, a řada dalších šlechtických rodů. Ačkoliv tyto knihovny byly ve srovnání s císařskými a královskými knihovnami a knihovnami příslušníků vyšší společnosti jinde v Evropě menší a byly vícekrát zasaženy tragickými událostmi, rodinné, soukromé nebo knížecí sbírky pocházející z tohoto období a nacházející se ve dvou rumunských knížectvích byly knihovnami vskutku evropskými, pokud jde o jejich charakter, obsah a složení.

V Sedmihradsku si naši pozornost zaslouží především dvě soukromé knihovny, které byly později otevřeny veřejnosti: knihovna zvaná Batthyaneum (dnes pobočka Národní knihovny Rumunska), založená na konci 18. století katolickým biskupem Ignácem Batthyánym, a Brukenthalova knihovna, začleněná do muzea založeného Samuelem von Brukenthal, habsburským guvernérem Sedmihradska. To se v roce 1817 stalo jedním z prvních veřejných muzeí v Evropě. Na začátku 19. století bývalý guvernér Sedmihradska Samuel Teleki otevřel veřejnou knihovnu v Târgu-Mures. Ta nabízela veřejnosti publikace, které během let shromáždil on sám (jednalo se o více než 40 000 svazků), a zaměstnávala knihovníky.

Od počátku 19. století hrály v rozvoji rumunských knihoven významnou roli kulturní spolky a společnosti, jejichž cílem bylo kromě jiného nabízet literaturu a místo ke čtení. Jedním z takových spolků byl spolek ASTRA (Sedmihradský spolek pro rumunskou literaturu a lidovou kulturu). Ten byl založen v Sibiu v roce 1861 a měl pobočky po celém Sedmihradsku. Knihovny spolku ASTRA, z nichž některé byly zřízeny na venkově, přispěly k propagaci čtenářství ve všech společenských vrstvách.

Vznik veřejných knihoven souvisí s Organickými nařízeními, kvaziústavními zákony vyhlášenými ruskými carskými úřady ve Valašsku (1831) a v Moldavsku (1832), které také obsahovaly ustanovení týkající se knihoven. Jsme tedy svědky první etapy rozvoje veřejných knihoven jako institucí na obou územích. Další rozvoj následoval po vydání Nařízení pro veřejné knihovny v roce 1864. Od sjednocení v roce 1859 do první světové války díky tomu počet veřejně přístupných knihoven výrazně vzrostl. Dalším význačným obdobím v jejich rozvoji bylo meziválečné období, pro které bylo charakteristické příznivé klima pro rozvoj kultury a díky tomu zprostředkovaně i pro čtení.

Ve druhé polovině 19. století zároveň začaly vznikat specializované knihovny. V roce 1867 byla založena Knihovna Rumunské akademie. Od roku 1901 měla status národní knihovny, byť přístup do knihovny byl omezený – knihovní fondy byly výrazně orientovány na vědecké pracovníky. Knihovna Rumunské akademie převzala fondy řady jiných knihoven, mj. také knihovnu zaniklé Koleje sv. Sávy.

Řada knihoven vznikla v souvislosti se zakládáním vysokoškolských institucí – od konce 18. století (např. v roce 1775 byla založena Fakulta lékařství a chirurgie v Kluži) až do konce druhé světové války.

V roce 1864 byla založena Univerzita v Bukurešti, a to jako nástupnická organizace Knížecí akademie sv. Sávy. Rozkvétající univerzitní život v hlavním městě mladého Rumunského království přesvědčil krále Karla I. o tom, že bude žádoucí vytvořit instituci věnovanou „univerzitní mládeži ze všech fakult z celé země“ mající „vždy otevřenou knihovnu“. Rozhodnutí krále bylo uvedeno do praxe v roce 1891 zřízením Univerzitní nadace Karla I., jejíž činnost se měla odvíjet od její knihovny. Budova knihovny

byla slavnostně otevřena v roce 1895 a rozšířena mezi lety 1911 až 1914, měla čtyři čítárny a sál s více než 500 místy. Ačkoliv byla samostatnou institucí, hrála Knihovna Univerzitní nadace Karla I. od svého počátku roli knihovny Univerzity v Bukurešti.

V Sedmihradsku byla v roce 1859 založena Společnost Sedmihradského muzea. Získala knižní dary od maďarských šlechticů, ale také od některých význačných osobností z řad rumunských akademiků. V roce 1860 byla knihovna společnosti otevřena veřejnosti. V roce 1872, kdy byla v Kluži založena Univerzita Františka Josefa, na které se vyučovalo výhradně v maďarštině, byla uzavřena dohoda, díky které mohli knihovnu využívat studenti a učitelé z této univerzity. Univerzita zároveň budovala svou vlastní knihovnu se svými vlastními fondy. Tato situace přetrvávala po několik dalších desetiletí. Po Velkém sjednocení v roce 1918 Univerzitu v Kluži převzal Rumunský stát a přejmenoval ji na Univerzitu krále Ferdinanda I. Knižní fondy se rozšiřovaly díky darům od řady institucí i jednotlivců. Pozoruhodný růst, ke kterému došlo v meziválečném období, je zřejmý ze slov Sébastiena Charlétyho, rektora Univerzity v Paříži, který pokládal knihovnu v Kluži za „lépe uspořádanou a podporovanou než je knihovna na Sorbonně“.

Na konci 19. století, konkrétně v roce 1896, byl založen Školský ústav, což byla organizace podřízená Ministerstvu veřejného školství a kultu. Zaměřovala se kromě jiného na propagaci vzdělání a čtení, především ve venkovských oblastech. Díky Školskému ústavu bylo ve Starém království založeno několik set vesnických knihoven.

Po Velkém sjednocení v roce 1918 se rozdílily mezi knihovnami v rumunských provinciích, které vyplývaly z jejich vývoje v různých historických souvislostech, začaly díky jednotným kulturním politikám stírat. Stejně jako rumunská společnost jako celek i knihovny nejprve prošly určitým vývojem, po celé zemi docházelo k jejich rozšiřování a nakonec vznikl celý systém knihoven. V této fázi probíhal vývoj tradičních knihoven souběžně s rozvojem tzv. lidových knihoven na vesnicích, v řadě měst vznikaly nebo byly obnovovány veřejné knihovny (bylo tomu tak i v Bukurešti, viz tamější městská knihovna z roku 1934) a začaly se objevovat nové knihovny kulturních a oborových spolků, čtenářských společností a dělnických klubů.

Mnohé z nynějších knihoven byly tedy založeny nebo se začaly výrazně rozvíjet v době vzniku a počátečního rozvoje Rumunského státu, což je doloženo některými historickými milníky. Jsou jimi spojení rumunských knížectví v roce 1859, založení Rumunského království v roce 1866 (to v roce 1877 získalo nezávislost) a rozšíření území díky Velkému sjednocení v roce 1918, tedy po první světové válce. V meziválečném období Rumunsko zažilo pozoruhodný kulturní rozkvět; historický zvrat nastal v roce 1947, kdy nuceně abdikoval král Michal I.

Po zavedení komunistického režimu knihovny zaznamenaly výrazný rozvoj, a to navzdory vlivu ideologie na činnost knihoven, což se projevovalo především vyřazováním „nevhodných“ publikací z fondů knihoven nebo bráněním přístupu veřejnosti k těmto fondům (šlo o tzv. S fondy – písmeno S zastupovalo výraz „speciální“ nebo „tajný“), a také navzdory nedostatku financí.

V roce 1955 byla založena Ústřední státní knihovna (dnešní Národní knihovna) a převzala většinu národních funkcí, které od roku 1901 vykonávala Knihovna Rumunské akademie. Síť veřejných knihoven se zvětšila – zahrnovala všechny regiony, okresy, velká i menší města a vesnice.

V návaznosti na reformu školství a vznik nových vysokých škol byly po roce 1948 zakládány také nové univerzitní knihovny. Tradiční vysokoškolské knihovny v hlavních univerzitních centrech země získaly postavení ústředních univerzitních knihoven. Ve svých hlavních budovách měly tyto knihovny především všeobecně zaměřené knižní fondy, které zpřístupňovaly celé akademické obci, a v pobočkách na fakultách největších univerzit v jednotlivých městech (Univerzity v Bukurešti, Univerzity v Jasy a Univerzity v Kluži-Napoce) fondy specializované.

S rostoucím počtem nových předuniverzitních škol a specializovaných škol vznikajících v souvislosti s novými institucemi a organizacemi (obchodními společnostmi, odbory, oborovými a kulturními organizacemi, výzkumnými ústavy atd.) rostl také počet školních knihoven. V roce 1959 byla založena Ústřední pedagogická knihovna. Ta převzala fondy původní Vyšší učitelské školy v Bukurešti (1880–1889), které následně (v letech 1899–1949) spadaly pod Pedagogický institut. Obě instituce se zaměřovaly na vzdělávání středoškolských učitelů. Ústřední pedagogická knihovna

měla také za úkol metodicky koordinovat síť školních knihoven a pedagogické knihovny v učitelských ústavech.

Komunistický režim kladl velký důraz na průmyslový rozvoj, a tedy i na vědecké a technické informace. Z toho důvodu vznikl Národní ústav informací a dokumentace.

Konec komunistického režimu byl – vedle krvavých obětí obyvatel, kteří proti němu povstali – symbolizován tragédií knihovny. Historickou budovu a většinu fondů Ústřední univerzitní knihovny v Bukurešti, tj. následnické organizace Knihovny Univerzitní nadace Karla I., totiž během revoluce v roce 1989 zničil požár.

1.2 Rumunské knihovnictví - jeho počátky a vývoj

Počátky rumunského knihovnictví jsou spjaty s růstem zájmu o tvorbu bibliografií a knihovních katalogů, ale také s prvními snahami o zavedení uceleného systému a uspořádání různých typů knihoven na území Rumunska. Od začátku 19. století až do konce druhé světové války měla knihovní věda charakter samostatné disciplíny. Rozvíjela se ve stejném společensko-kulturním prostředí jako knihovny v Rumunsku.

V roce 1838 byla v Sibiu vydána práce o rumunských tiskařích v Sedmihradsku a v „sousedících zemích“. Ta je považována za první vědeckou národní retrospektivní bibliografii rumunských tištěných dokumentů. O tři roky později Dimitrij Gusti, první knihovník Michaelovské akademie v Jasy, dokončil první tištěný katalog rumunské veřejné knihovny. Tento katalog byl uspořádán předmětově. Prostřednictvím Nařízení o uspořádání a provozu knihovny Koleje sv. Sávy z roku 1836 byly mj. vymezeny povinnosti knihovníků. Vedle toho Nařízení pro veřejné knihovny z roku 1864 rozdělilo knihovny financované z veřejných prostředků do několika kategorií (na specializované didaktické knihovny, vesnické knihovny a ústřední veřejné knihovny). Stanovilo také skladbu zaměstnanců dvou ústředních veřejných knihoven v Bukurešti a v Jasy a hlavní povinnosti knihovníků. Na konci století (v roce 1898) bylo vydáno Nařízení pro lidové knihovny. Posláním těchto knihoven bylo pomáhat školám v městech i na venkově. Byly ale také přístupné veřejnosti a díky tomu výrazně přispěly k demokratizaci přístupu ke čtení a poznání.

S termínem *biblioteconomie* (knihovnictví) se v rumunštině poprvé setkáváme v roce 1862. Do rumunštiny se termín dostal z francouzského jazykového prostředí, konkrétně prostřednictvím díla *Bibliothéconomie (ou Nouveau manuel complet pour l'arrangement, la conservation et l'administration des bibliothèques)* Léopolda-Augusta-Constantina Hesse, jež vyšlo v Paříži v roce 1839. Termín *bibliologie* (ve francouzštině i v rumunštině má stejnou podobu) se do rumunštiny dostal stejným způsobem. Nejprve byla bibliologií míněna bibliografie; později knižní vědy, mezi které patří knihovnictví a bibliografie. Druhý význam bibliologie byl po dlouhou dobu – ještě po roce 1989 – hlavním pilířem teoretického základu specializovaných kurzů pro budoucí knihovníky.

S počátky výuky knihovní vědy se v Rumunsku setkáváme na začátku 20. století. V roce 1925 v Bukurešti vznikla Praktická škola pro archiváře a paleografy, a to podle vzoru slavné francouzské École Nationale des Chartes. Škola se zaměřovala na výcvik odborníků pro knihovny a archivy. Právě touto vysokoškolskou institucí byl realizován první kurz knihovnictví a bibliografie. Později, rovněž pod názvem bibliologie, se katedra zabývala mj. dějinami knihy, knihovnictvím a bibliografií.

V meziválečném období byly některé kurzy bibliologie vyučovány na Univerzitě v Bukurešti a na Univerzitě v Kluži, v obou případech na katedrách humanitních věd. Význačnou úlohu ve vzdělávání knihovníků hrál také Rumunský sociální ústav, který byl založen v roce 1921. Jeho hlavním úkolem bylo šířit kulturu ve všech částech země. Kromě jiného pořádal školení pro zájemce o práci ve veřejných knihovnách.

V první polovině 20. století – především v meziválečném období, ale i během druhé světové války – se stále výrazněji projevila snaha o objasnění pojmů a vymezení hranic mezi knihovnictvím a příbuznými disciplínami. Význačnou úlohu v tomto směru sehrálo několik osobností, jež se seznámily s myšlenkami a knihovnickou praxí v Evropě a USA a tyto myšlenky šířily a zaváděly v rumunských knihovnách. Tito odborníci získali vzdělání na zahraničních univerzitách a po svém

návratu do vlasti přispěli k rozvoji teoretické i praktické složky vzdělávání a také ke knihovnické praxi. Věnovali se výuce, publikační činnosti v oblasti knihovnictví a také sami pracovali jako knihovníci nebo ředitelé knihoven.

Mezi tyto osobnosti patřil Alexandru Sadi-Ionescu (1873–1926), knihovník z Rumunské akademie. Z řady jeho významných teoretických i praktických přínosů můžeme zmínit první překlad Mezinárodního desetinného třídění do rumuštiny a návrh prvních rumunských katalogizačních pravidel. Na Praktické škole archivářů a paleografů vyučoval v letech 1925–1926 kurz knihovnictví a bibliografie, které pokládal za základ knihovnického vzdělání. Další osobností byl Mikuláš Georgescu-Tistu (1894–1972). Během kurzu, jenž vyučoval v téže vysokoškolské instituci, Georgescu-Tistu definoval bibliologii jako „obecnou vědu o knihách“. Tuto vědu tvořily dvě hlavní složky: bibliografie (která se „zabývá popisem knihy a její katalogizací“) a knihovnictví (které se „zabývá organizací knihovny“). Během svých studií ve Francii se Georgescu-Tistu seznámil s francouzským i americkým knihovnictvím a v roce 1938 vydal první teoretickou práci o knihovnictví v Rumunsku: *Orientări bibliologice [Trendy v bibliologii]*. Jeho teoretický model, který byl v meziválečném období převzat ostatními rumunskými autory a byl předmětem početných odborných diskusí, vycházel z děl belgického učenice Paula Otleta. Ten ve své práci *Traité de documentation: le livre sur le livre, théorie et pratique* z roku 1934 definoval knihovnictví jako propojující disciplínu zabývající se tvorbou, uchováváním, oběhem a využíváním všech typů tištěných děl a dokumentů. V návaznosti na to Barbu Theodorescu (1905–1979) v jedné z prvních praktických příruček knihovní práce *Manualul bibliotecarului [Knihovnickova rukověť]* z roku 1939 napsal, že „knihovní věda je u nás zatím v počátcích“, a zdůraznil nutnost nového uspořádání knihoven na vědeckých základech.

Nejvýznačnější osobností této doby, která se výrazně zasloužila o rozvoj teorie i praxe knihovnictví v rumunských knihovnách, byl Ioan Bianu (1856–1935). Díky tomu, že se seznámil s řadou významných evropských knihoven, a díky tomu, že v Itálii a ve Francii studoval filologii, se Ioan Bianu výrazně zasloužil o proměnu Knihovny Rumunské akademie. V letech 1884–1935 působil jako její ředitel. V roce 1884 vypracoval knihovní řád, rozhodl také o oddělení knih od periodik v knihovním fondu a v roce 1915 zavedl Mezinárodní desetinné třídění. Plánoval rovněž vylepšení národní retrospektivní bibliografie.

Až do konce druhé světové války – díky rozkvětu knihovny v době, kdy knihovnu řídil Ioan Bianu – Knihovna Rumunské akademie stanovovala pravidla, kterými se řídily ostatní rumunské knihovny. Pro řadu knihoven se stala vzorem, pokud jde o organizaci knihovnické práce. Proto v roce 1940 – po smrti Biana a Sadi-Ionesca – vydala Knihovna Rumunské akademie brožurku nazvanou *Instructiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor Bibliotecii Academiei Române [Předběžné pokyny pro fungování oddělení Knihovny Rumunské akademie]*, jejíž text byl založen právě na příspěvcích od těchto dvou osobností. Tato brožura vycházela ze zkušeností několika generací knihovníků a byla považována za manuál pro všechny knihovnické činnosti. Je dosud pokládána za nejdůležitější rumunský knihovnický dokument z doby před nástupem komunistického režimu.

Během komunistického režimu se knihovnické činnosti řídily různými normami, pokyny a nařízeními, ale knihovní zákon jako takový neexistoval. Až do konce komunistického režimu byl rozvoj knihoven usměrňován Rozhodnutím Rady ministrů (což byl původní název vlády) „o opatřeních nutných pro rozvoj knihovnických činností v Rumunské lidové republice“. To bylo vydáno na konci roku 1951 a stalo se základem pro řadu následných nařízení. Je třeba uznat, že přineslo několik nepopíratelných pozitiv, např. zřízení Ústřední státní knihovny (ta vznikla v roce 1955), která měla postavení národní knihovny, a řady dalších regionálních, městských a vesnických knihoven; rozvoj souběžné i retrospektivní národní bibliografie; vydávání norem týkajících se meziknihovních výpůjček a výměn a pokyny vztahující se k zabezpečení knihovních fondů a k péči o ně, vytvoření jednotného souboru knihovních norem a technik a také zavedení jednotných formulářů pro tvorbu záznamů a zachycování statistických údajů. Rozhodnutí z roku 1951 ale zároveň připravilo půdu pro vyloučení politicky nežádoucích osob, což vyústilo v propuštění řady zkušených knihovníků. Znamenalo také zákaz volného půjčování řady hodnotných titulů, které byly začleněny do tzv. S fondu; tím rozhodnutí zavedlo cenzuru. Knihovní jednotky byly navíc nově považovány za dlouhodobý majetek, což velmi ztížilo vyřazování.

Výnosem z roku 1973 byly rumunské knihovny podle mezinárodních norem rozděleny do pěti kategorií: na knihovny veřejné, školní, vysokoškolské, specializované a národní (těmi byly Národní

knihovna a Knihovna Rumunské akademie). Toto členění je používáno dodnes a bylo v uvedené podobě zapracováno i do knihovního zákona z roku 2002.

Legislativa z doby komunismu nebrala v potaz nutnost formálního vzdělání pro budoucí knihovníky a nezahrnovala žádná konkrétní ustanovení v tomto smyslu. Na druhou stranu díky tradici z meziválečného období knihovnické vzdělávání v různých podobách (na vysokoškolské i nástavbové úrovni) pokračovalo i nadále, a to až do 70. let, kdy bylo zcela zrušeno. Formální vzdělávání na vysokoškolské úrovni bylo omezeno na kurzy dostupné na Katedře knihovnictví, která krátkou dobu (v letech 1953–1958) fungovala na Filozofické fakultě na Univerzitě v Bukurešti. Alternativou se staly kurzy knihovnictví začleněné do osnov vybraných humanitně orientovaných kateder nebo pedagogických ústavů (jednalo se o vysokoškolské vzdělávací instituce nabízející tříleté vzdělávací programy). V roce 1968 byla na Filozofické fakultě na Univerzitě v Bukurešti poprvé nabízena možnost oborového doktorského studia. Pregraduální studium bylo po krátkou dobu (v letech 1957–1974) zajišťováno Vyšší knihovnickou školou v Bukurešti.

Pokud se týká celoživotního vzdělávání knihovníků, vycházelo z ustanovení zákona z roku 1971, které každému zaměstnanci – bez ohledu na obor, ve kterém působí – nařizovalo za účelem zvyšování odborných dovedností pravidelně navštěvovat specializované kurzy. Tyto kurzy probíhaly pod záštitou Ministerstva kultury a Ministerstva školství, tedy dvou hlavních státních orgánů, jimž byly podřízeny knihovny.

2 Rumunské knihovny dnes

2.1 Národní systém knihoven

Síť rumunských knihoven aktuálně tvoří pět hlavních typů institucí: těmi jsou národní, univerzitní, specializované, veřejné a školní knihovny. Podle knihovního zákona všechny instituce zařazené do těchto kategorií – bez ohledu na to, zda jsou financovány z veřejných nebo ze soukromých prostředků – tvoří dohromady národní systém knihoven.

Postavení národní knihovny náleží dvěma rumunským knihovnám: Národní knihovně Rumunska, podřízené Ministerstvu kultury, a Knihovně Rumunské akademie, tvořící součást Rumunské akademie. Knihovní zákon poukazuje na vývoj obou institucí: starší Knihovna Rumunské akademie plnila úlohy národní knihovny (shromažďovala ve svých fondech významné kulturní hodnoty), zatímco mladší Národní knihovna, ustavená v polovině minulého století, převzala většinu jejích národních funkcí. Knihovna Rumunské akademie si ponechala odpovědnost za tvorbu a vydávání národní retrospektivní bibliografie pro všechny typy dokumentů (Bibliografie rumunských knih, 1919–1952, a Národní retrospektivní bibliografie periodik, 1790–1952; na té se stále pracuje). Knihovna Rumunské akademie je – společně s Národní knihovnou – rovněž nejdůležitějším příjemcem povinných výtisků a plní kromě jiného jedinečnou roli instituce shromažďující numismatické a filatelistické dokumenty.

Univerzitní knihovny tvoří dva druhy institucí: ústřední univerzitní knihovny (BCU), instituce s vlastní právní subjektivitou, podřízené Ministerstvu školství a financované tímto ministerstvem, a univerzitní knihovny podřízené univerzitám. Ústřední univerzitní knihovny mají hlavní budovu a pobočky. V hlavní budově uchovávají a zpřístupňují multidisciplinární knihovní fondy, které může ke svému studiu využívat celá akademická obec v daném městě. Pobočky jsou vždy umístěny na katedře největší univerzity v daném městě a zpřístupňují specializované knihovní fondy podle studijního profilu příslušné katedry.

Existují čtyři ústřední univerzitní knihovny: BCU Karla I., s pobočkami na Univerzitě v Bukurešti, BCU Luciana Blagy, s pobočkami na Univerzitě Babeše a Bolyaiho v Kluži-Napoce, BCU Michala Eminesca, s pobočkami na Univerzitě Al. I. Cuzy v Jasy a BCU Eugena Todorana (založená v roce 1992), s pobočkami na Západní univerzitě v Temešváru. Tyto knihovny – s výjimkou BCU Karla I. – mají právo povinného výtisku. Z toho důvodu mají podle knihovního zákona rovněž povinnost poskytovat metodickou a odbornou pomoc všem ostatním univerzitním knihovnám v regionu vymezeném Ministerstvem školství.

[3]

[Ústřední univerzitní knihovna Michala Eminesca v Jasy](#) [4] (foto: Jon jery, [CC BY-SA 4.0](#) [5])

Univerzitní knihovny fungují na státních i soukromých univerzitách. Po roce 1989 jejich počet kolísal, neboť některé soukromé vysoké školy vznikly a zase zanikly a rovněž došlo ke sloučení některých veřejných univerzit.

Specializované knihovny jsou financovány úřady, institucemi nebo jinými právníckými osobami, ať již veřejnými nebo soukromými, jimž jsou podřízeny. Sít specializovaných knihoven je nejrůznorodější a nejméně známou sítí. Je to dáno tím, že tyto knihovny jsou součástí institucí různých typů, jejich zástupci bývají jen velmi zřídka členy knihovnických spolků a pouze minimálně se angažují v oborových nebo vědeckých aktivitách. Po roce 1989 řada specializovaných knihoven zanikla, protože byly zrušeny instituce, pod které spadaly: průmyslové podniky, kulturní domy, odbory apod. V současné době zahrnuje síť specializovaných knihoven knihovny podřízené ústředním orgánům státní správy (vládě, prezidentské kanceláři, parlamentu, nejvyššímu soudu apod.), národním výzkumným ústavům, výzkumným ústavům Rumunské akademie, muzeím, institucím působícím v oblasti médií, např. Rumunské televizi nebo Rumunské společnosti pro vysílání atd. Řadí se k nim také některé velmi význačné knihovny s dlouhou tradicí, např. Knihovna Brukenthalova národního muzea v Sibiu (založená na konci 18. století), Národní vojenská knihovna (ta vznikla v roce 1860 a má právo povinného výtisku pro dokumenty z oblasti vojenství vydávané jednotlivci nebo právníckými osobami mimo oblast vojenských sil), Knihovna svatého církevního sněmu (synodu) rumunské ortodoxní církve (založená v roce 1887) nebo Knihovna Poslanecké sněmovny (založená v roce 1918).

Sít veřejných knihoven tvoří Metropolitní knihovna v Bukurešti, okresní knihovny a městské a vesnické knihovny. Metropolitní knihovna a 40 okresních knihoven mají právo povinného výtisku pro dokumenty vydané na území Bukurešti a vždy příslušných okresů. Na základě tohoto práva

vytvářejí a vydávají souběžné místní bibliografie. Zároveň koordinují činnost veřejných knihoven ve svých okresech.

[6]

[Okresní knihovna v Braşově](#) [7] (foto: Mister No, [CC BY 3.0](#) [8])

Do kategorie školních knihoven patří knihovny učitelských ústavů. Slouží jako informační a dokumentační střediska pro učitele ve vyšších odborných školách. Jsou podřízeny buď školnímu inspektorátu každého okresu, nebo městskému školnímu inspektorátu v Bukurešti. Před rokem 2013 byla síť školních knihoven koordinována Národní pedagogickou knihovnou I. C. Petresca. Ta byla poté zavřena a začleněna do struktury BCU Karla I. V současné době metodickou pomoc knihovnám učitelských ústavů a školních knihoven v Bukurešti a po celém Rumunsku poskytuje Sekce odborné a metodické asistence pro předuniverzitní vzdělávání působící na Katedře výzkumu a metodiky na BCU Karla I.

Po roce 2000 vznikla nová informační a dokumentační střediska v oblasti základního vzdělávání: z francouzského vzdělávacího systému byla převzata myšlenka dokumentačního a informačního centra (CDI) a tím vznikla i nová pracovní pozice učitele-knihovníka. CDI vznikala nejprve jako informační a dokumentační střediska pro venkovská sídla. Později – na základě Rumunsko-francouzského bilaterálního projektu na podporu venkovských dokumentačních středisek a vzdělávání pedagogických pracovníků, který připravilo Ministerstvo školství ve spolupráci se Službou pro spolupráci a kulturní záležitosti na Velvyslanectví Francie v Bukurešti (2000–2006) a národního projektu Vzdělávání prostřednictvím informací (2006–2009) – byla CDI vytvořena i v institucích předškolního vzdělávání a na základních a středních školách. Smyslem CDI bylo zajišťovat volný přístup k informacím, dokumentaci a kultuře s cílem vylepšit podmínky pro studium a výuku v předuniverzitních vzdělávacích institucích a tím zakravitivnit proces učení a přiblížit ho evropským modelům.

Činnost institucí, které spadají do národního systému knihoven a jsou financovány z veřejných prostředků, jsou koordinovány Národní knihovní komisí, vědeckou radou koordinovanou ministrem školství a ministrem kultury. Národní knihovní komise byla založena po vydání knihovního zákona,

fungovala v letech 2002 až 2009 a po přestávce nedávno (v září 2018) obnovila svou činnost. Má 23 členů, kteří jsou jmenováni vždy na období tří let a zastupují všechny typy knihoven, oborové spolky a orgány státní správy, které mají ve své gesci knihovny. Komise má za úkol mj. vytvářet programy, metodiky a strategie, formulovat kritéria pro výběr a kariérní postup pracovníků, normy pro organizaci a provoz knihoven a výroční zprávu o stavu národního systému knihoven.

2.2 Národní knihovna Rumunska

Národní knihovna Rumunska byla založena v roce 1955. Tehdy nesla název Ústřední státní knihovna, měla roli hlavní veřejné knihovny země, byla založena na moderních principech knihovní a informační vědy a měla funkce a povinnosti národní knihovny v souladu s normami UNESCO. V lednu 1990 byla Ústřední státní knihovna přejmenována na Národní knihovnu Rumunska.

Ta má za úkol uchovávat kulturní paměť země a je institucí podřízenou Ministerstvu kultury a národní identity. Přispívá k budování moderní, dynamické a vzdělané společnosti, k otevírání cest k národní a všeobecné kultuře a duchovnosti, hraje aktivní úlohu ve společenském, kulturním a ekonomickému rozvoji země a za účelem získávání informací, studia a vědeckého výzkumu zpřístupňuje své fondy současníkům i budoucím generacím.

Národní knihovna Rumunska plní kromě jiného následující **funkce a povinnosti**:

- shromažďuje, zpracovává a uchovává všechny typy dokumentů tvořících součást národního dědictví včetně tištěných publikací (knih, periodik), rukopisů, starých tisků, prvotisků, map, fotografií, audiovizuálních dokumentů a elektronických dokumentů;
- organizuje a spravuje Národní konzervační fond;
- vyhledává a identifikuje publikace, které jsou určeny k zařazení do zvláštní kategorie nazvané Românică (práce vydané v jakékoliv zemi a jakémkoliv jazyce, které odrážejí rumunskou kulturu a civilizaci), a doplňuje o ně své vlastní fondy;
- zpracovává národní bibliografii Rumunska pro všechny typy dokumentů;
- koordinuje projekt Národního souborného katalogu rumunských a zahraničních publikací a Národního sdíleného katalogu a zároveň iniciuje další oborové projekty celonárodního významu;
- koordinuje Národní virtuální knihovnu jako součást Evropské digitální knihovny;
- koordinuje a vytváří soubory národních autorit jako jednotného přístupového bodu k informacím.

Plní také úlohy plynoucí z role národní bibliografické agentury:

- jako národní agentura pro povinný výtisk spravuje a koordinuje povinný výtisk na celostátní úrovni;

- je národním střediskem ISBN, ISSN a CIP;
- je národním metodickým centrem, rozpracovávajícím pokyny a normy pro veřejné knihovny; zpracovává studie, provádí rešerše z oblasti knihovnictví a také z dalších oblastí kultury;
- je národním centrem pro konzervaci a restaurování dokumentů.

2.2.1 Nová budova

Nová hlavní budova Národní knihovny byla slavnostně otevřena 23. dubna 2012. Na tento okamžik knihovna čekala přes padesát let. Stavební práce začaly v 80. letech, ale po revoluci v prosinci 1989 byly zastaveny. V 90. letech vláda zajistila finanční prostředky určené výhradně pro konzervaci staveníště. Budova byla koncipována tak, aby poskytla dostatek otevřených prostor pro čtení, mohla nabízet volný přístup k internetu, místo pro pořádání výstav, konferencí, vystoupení a společenský život. Celkově byla navržena jako propojení „zastřešené ulice“ a klasické knihovny.

Nová hlavní budova Národní knihovny je se svými 112 000 m² zastavěné plochy třetí největší budovou v Rumunsku (po Lidovém domě – tj. rumunském Parlamentu – a budově Rumunské akademie). Budova je složena ze dvou částí – z knihovnické sekce (tu tvoří deset pater) a auditoria (to je osmipatrové).

[9]

Národní knihovna Rumunska (foto: Madalina Lefter, knihovnice Národní knihovny Rumunska – osobní archiv)

Knihovna má šestnáct studoven. Z nich je v současné době pro veřejnost přístupných devět.

Knihovna disponuje moderními prostory plně vybavenými pro studium a další vzdělávání v oblasti knihovní vědy. Umožňuje tedy výzkum bibliofilii, konzervace a uchovávání knihovního fondu atd.

Otevřené prostory (o rozloze přibližně 6 000 m²) nacházející se v přízemí a v mezaninu byly navrženy jako volné zóny pro studium a společenský život, kde každý může mít soukromí při studiu a zároveň být obklopen ostatními. Kombinace a harmonické propojení různých interiérových prvků vytváří dynamické a přátelské prostředí. Je vhodné pro studium, diskuse, workshopy, kulturní akce a výstavy a podněcuje k přemýšlení.

Knihovna má čtyři moderní dobře vybavené konferenční místnosti. Jádrem knihovny, tedy atrium, což je víceúčelový prostor (o rozloze 800 m²) v přízemí, a knihovní sekce, je 30 metrů vysoké a využívá přirozeného denního světla. To do budovy přináší velké střešní okno obklopené čtyřmi malými střešními okénky.

2.2.2 Knihovní fondy a služby

Fondy Národní knihovny tvoří přibližně 12,5 milionu všeobecně zaměřených bibliografických jednotek a jsou rozděleny na fondy soudobé (knihy, periodika, nahrávky, CD, DVD, audiokazety a videokazety, e-knihy atd.) a specializované (staré a vzácné tisky, rukopisy, korespondence, historické archivy, historická periodika, tisky, fotografie, staré mapy, hudebniny, gramofonové nahrávky atd.).

Specializované fondy jsou rozděleny do sedmi dílčích fondů. Bibliofilie, rukopisy, fotografie, historický archiv, rytiny/tisky, zvukové dokumenty a videodokumenty a kartografické dokumenty jsou umístěny v pátém patře v knihovní sekci. Počet bibliografických jednotek v těchto fondech je 350 tisíc.

Knihovnu je možné navštěvovat zdarma. Aby uživatelé mohli využívat přístup ke knihovním fondům, musejí mít průkazku do knihovny. Je zajištěn přístup k internetu zdarma, a to jak ve volných prostorách pro čtení, tak ve studovnách. Národní knihovna také usnadňuje přístup k informacím pro nevidomé a zrakově postižené uživatele a rovněž umožňuje bezbariérový pohyb po budově.

2.2.3 Pobočky

Knihovna Batthyaneum v Karlovském Bělehradě je pobočkou Národní knihovny Rumunska od roku 1962. Založena byla 31. července 1798 z iniciativy Ignáce Batthyányho (1741–1798), římskokatolického biskupa v Sedmihradsku. Nejvýznamnější součástí Batthyanea je v současné době soukromá sbírka biskupa Ignáce Batthyányho. Tu tvoří na 18 000 bibliografických jednotek, tisků a rukopisů, z nichž nejstarší pocházejí z 9. století. Některé dokumenty pocházejí ze sbírek vídeňského arcibiskupa Kryštofa Migazziho a z kostela sv. Jakuba v Levoči.

Z celkem 115 992 bibliografických jednotek nacházejících se ve fondech Batthyanea můžeme zmínit:

- 1 778 rukopisů (nejstarší pocházejí z 9. století), včetně 300 západních středověkých kodexů (jde o 80 % těchto kodexů v Rumunsku);
- 571 prvotisků (70 % ze všech prvotisků v Rumunsku);
- 24 000 knih vydaných v západní Evropě od 15. do 18. století;
- 17 163 dokumentů, které pocházejí z archivu římskokatolického kostela v Karlovském Bělehradě a z kláštera v Kluži-Mănăsturu a představují listinné prameny vypovídající o středověkých dějinách Sedmihradska;
- 43 081 rukopisných dopisů sedmihradských osobností od 18. do 20. století.

Součástí knihovny je archeologické muzeum, jehož sbírky obsahují pravěké a starověké muzejní exponáty, mince (z klasického Řecka, Říma a také ze starověké Dácie), pečeti, medaile, ozdobné předměty, přívěsky, bankovky, nerosty (kameny, drahokamy, krystaly), mušle (208 druhů), astronomické přístroje, hodiny, římskokatolické církevní umělecké předměty, liturgické nádoby, obrazy, exlibris, plány a mapy.

Knihovna Omnia v Krajově byla založena z iniciativy skupiny tamějších intelektuálů – spisovatelů, divadelníků, akademiků, umělců – s podporou Ústavu pro rozvoj kulturních vztahů s Rumunskem z francouzského Lyonu a s pomocí městského úřadu a občanů Lyonu. Dne 25. května 1990 se Knihovna Omnia stala pobočkou Národní knihovny Rumunska. Oficiální otevření knihovny se uskutečnilo 1. července 1991 za přítomnosti významných hostů, osobností kulturního a politického života v Krajově a obecně v Rumunsku a řady delegátů z Francie v čele se starostou Lyonu.

Knihovna Omnia má ve svých fondech přibližně 30 000 svazků z různých disciplín: zastoupena je beletrie, literární dějiny a kritika, jazykověda, dějiny, sociologie, lékařství, filozofie, umění, sport, zeměpis, management a marketing, ekonomie. V knihovně jsou také dostupná referenční díla, např. encyklopedie a slovníky, a rovněž rozsáhlý fond periodik.

Pobočka Knihovna Omnia se nachází v domě Plesia, což je velmi důstojná a architektonicky významná budova. Je součástí Seznamu historických památek a zároveň jednou z nejvýznamnějších budov v Krajově. Byla postavena v roce 1890 podle návrhu francouzského architekta Alberta Gallerona, a to v eklektickém stylu – v interiéru převažuje neoklasicismus, nechybějí vitrážová okna vytvořená v duchu rumunské školy s geometrickými a rostlinnými motivy. Pozornost návštěvníků přitahují vnitřní schodiště a umělecké kování v barokním stylu, pozlacené stropy, benátská zrcadla a vyřezávaná obložení.

2.3 Knihovnická legislativa

Po roce 1989 prošel rumunský právní systém jako celek v návaznosti na výzvy demokratické společnosti významnými změnami. Změny se projevily také v legislativě vztahující se ke knihovnám. Na její přípravě se výrazně – zpracováváním odborných stanovisek a vyjadřováním názorů – podílely knihovnické spolky a také nejdůležitější knihovny tvořící součást národního systému knihoven.

V roce 1995 byl přijat zákon č. 111 o povinném výtisku (v roce 2007 byl novelizován), v němž bylo stanoveno, že na celostátní úrovni má povinný výtisk na starosti Národní knihovna Rumunska. Místní povinný výtisk, na jehož základě vznikají místní bibliografie, náleží okresním knihovnám a Metropolitní knihovně v Bukurešti. Počet exemplářů povinných výtisků se (podle typu dokumentu) pohybuje od jednoho do sedmi.

V zákoně č. 84/1995 o vzdělávání (nyní je tento zákon již zneplatněn) byla zvláštní část věnována knihovnám vzdělávacích institucí. Zákon ustanovil zvláštní poradní orgán patřící pod Ministerstvo školství – Národní radu knihoven ve vzdělávání (CNBI), která měla více povinností, mj. zpracovat strategii rozvoje školních a univerzitních knihoven, účastnit se přípravy nařízení vztahujících se ke knihovnám, formulovat doporučení pro zajišťování materiálních a finančních prostředků pro knihovny vzdělávacích institucí atd. CNBI byla založena v roce 1998 a fungovala po dobu osmi let (tedy v letech 1998–2006).

Zákonem č. 128/1997 o postavení pedagogických pracovníků byl knihovníkům-učitelům přiznán status pomocných pedagogických pracovníků. Zákon zavedl, že ti, kteří se chtěli stát školními nebo vysokoškolskými knihovníky, museli povinně mít určité odborné dovednosti, např. v případě smlouvy na dobu neurčitou museli mít vystudovanou knihovnickou školu nebo jinou školu, jejíž studijní program zahrnoval knihovnické předměty, nebo v případě smlouvy na dobu určitou bylo třeba mít absolvované základní knihovnické kurzy. Tato ustanovení představovala v rumunském knihovnickém prostředí absolutní novinku. Ačkoliv byl zákon č. 128/1997 zrušen, některá z jeho ustanovení jsou dosud součástí knihovního zákona a v menším měřítku školského zákona, který platí od roku 2011.

Zákon č. 128/2000 o ochraně národního movitého kulturního dědictví zavádí právní status cenných dokumentů uchovávaných v knihovnách a upravuje činnosti zaměřené na jejich ochranu. Zákon rozděluje národní movité kulturní dědictví do dvou kategorií: těmi jsou nejcennější majetek („kulturní majetek výjimečné hodnoty pro lidstvo“) a cenný majetek („kulturní majetek výjimečné hodnoty pro Rumunsko“). Rukopisy, prvořoky, vzácné tisky (jak staré tisky, tak tisky s bibliofilskou hodnotou), archiválie, mapy a další kartografické dokumenty jsou zařazeny do kategorie archeologického a historického dokumentárního majetku, který tvoří národní movité kulturní dědictví. O začleňování předmětů do kategorie movitého kulturního dědictví rozhoduje Národní výbor pro muzea a sbírky. Knihovny – společně s dalšími veřejnými institucemi, které uchovávají předměty movitého kulturního dědictví – jsou povinny tyto předměty uchovávat ve svých sbírkách.

Knihovní zákon č. 334/2002 může být považován za největší úspěch knihovnické profese po roce 1989, protože řadě dřívějších nařízení a norem vztahujících se ke knihovnám dává jednotný rámec a zároveň zavádí některá nová nařízení a normy. Zákon vymezuje národní systém knihoven (skládající se ze „všech veřejných a soukromých knihoven, které provádějí specializované činnosti“) a konkrétně upravuje pět kategorií institucí, které jsou v zákoně obsaženy: těmi jsou knihovny národní, univerzitní, specializované, veřejné a školní. Zákon také obsahuje ustanovení týkající se kulturního dědictví, pracovníků a správní rady knihoven, Národní knihovní komise, práv a povinností uživatelů knihoven a rovněž přílohu, která stanovuje požadavky na zaměstnávání specialistů.

Zákon upravuje fungování dvou knihoven, které mají status národní knihovny v Rumunsku – Národní knihovny Rumunska a Knihovny Rumunské akademie. Také potvrzuje postavení ústředních univerzitních knihoven jako knihovnických institucí národního významu, které mají poskytovat metodické a odborné poradenství ostatním univerzitním knihovnám v daném regionu. Role metodické koordinace přidělená knihovnám učitelských ústavů a školních knihoven patřila Národní pedagogické knihovně I. C. Petresca (která je nyní organizační složkou Ústřední univerzitní knihovny Karla I. v Bukurešti).

Celkově měl zákon č. 334/2002, který byl během let několikrát novelizován, pozitivní dopad, ačkoliv některá jeho ustanovení bylo velmi obtížné, nebo dokonce nemožné realizovat v praxi. Důvodem byl nedostatečný soulad s dalšími zákony a také skutečnost, že ustanovení nebyla – především kvůli nedostatku financí – dodržována ze strany vedení knihoven.

Právě z důvodu nedostatku financí jeden z největších problémů rumunských knihoven představovala a stále představuje akvizice nových publikací. K vyřešení tohoto problému měl přispět zákon č. 186/2003 o propagaci psané kultury. Ministerstvu kultury a Ministerstvu školství a také zřizovatelům místních knihoven ukládal, aby do svých vlastních rozpočtů zahrnuly zvláštní kapitoly věnované akvizici dokumentů do veřejných a školních knihoven.

Nový školský zákon č. 1/2011 potvrdil specialistům zaměstnaným v knihovnách vzdělávacích institucí status pomocných pedagogických pracovníků a jejich povinnost účastnit se specializovaných knihovnických kurzů. Vedle tohoto ustanovení a několika dalších převzatých z předchozích zákonů obsahuje tento zákon několik nových ustanovení o knihovnách. Potvrzuje fungování dvou typů informačních a dokumentačních celků v předuniverzitním vzdělávání – školních knihoven a dokumentačních a informačních středisek. Jejich činnost se řídí nařízením Ministerstva školství.

Rumunská legislativa zahrnovala a stále zahrnuje ustanovení, která by mohla napomoci rozvoji knihoven. Na druhou stranu je třeba konstatovat, že nejednou dochází k situaci, kdy nejsou v praxi uplatňována (nebo jsou uplatňována jen zčásti) ustanovení vyžadující finance navíc, přičemž zřizovatelé se právě na nedostatek finančních prostředků více či méně oprávněně odvolávají. Jindy není zákon dodržován kvůli lhostejnosti úřadů (na všech úrovních) ve vztahu k situaci knihoven.

2.4 Knihovnické vzdělávání

Začátek výuky knihovní vědy po revoluci v roce 1989 je v Rumunsku spjat s Filozofickou fakultou na Univerzitě v Bukurešti. K zahájení výuky knihovní vědy na této fakultě došlo již v akademickém roce 1990/1991. Katedra funguje dodnes a realizuje studijní programy zaměřené na knihovní a informační vědu. V návaznosti na Boloňský proces a Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (European Higher Education Area, EHEA), který byl zaveden do rumunského vysokoškolského vzdělávacího systému, realizuje Filozofická fakulta od roku 2005 bakalářské a magisterské programy Informační a dokumentační vědy a Informační management v soudobé společnosti. Existuje také katedra, která nabízí postgraduální studium knihovní a informační vědy. Ta působí také na Filozofické fakultě Univerzity v Bukurešti a je jediným vysokoškolským pracovištěm v Rumunsku se školiteli, kteří se specializují na knihovní a informační vědu.

V nedávné minulosti bylo knihovnictví na vysokoškolské úrovni možné studovat i na dalších univerzitách, např. v Brašově, Kluži-Napoce, ve Velkém Varadině, v Sibiu, Sučavě, Trhovišti nebo Temešváru. Některé z těchto kateder byly bohužel později z důvodu nedostatku zájemců o studium zrušeny.

V Kluži-Napoce byla výuka knihovnictví zahájena v roce 1995. V současné době nabízí Filozoficko-historická fakulta na Univerzitě v Kluži bakalářské studium oboru Informační a dokumentační vědy a pořádá postgraduální kurzy knihovní a informační vědy a školení pro učitele-knihovníky.

Katedra knihovní vědy na Západní univerzitě v Temešváru byla založena v roce 1999 na tamější Filozofické, historické a teologické fakultě. V současné době probíhá pregraduální výuka na Fakultě politických věd, filozofie a komunikačních věd; její součástí jsou specializované kurzy zaměřené na informační a dokumentační vědy.

Počínaje akademickým rokem 1991/1992 začala Univerzita Luciana Blagy v Sibiu realizovat tříletý studijní program Knihovní věda a archivnictví. V současné době uděluje Katedra informačních a dokumentačních věd na Filozofické fakultě bakalářský titul a nabízí rovněž magisterský studijní program pro učitele-knihovníky.

Vedle knihovnicko-informačních studijních programů realizovaných hlavními univerzitami podle potřeby probíhají také příležitostné pomaturitní kurzy pro knihovníky s maturitou, kteří nemají specializované vzdělání, a pro absolventy středních škol, kteří se chystají na knihovnickou dráhu. Tyto kurzy pořádá Sdružení rumunských knihoven a především Národní sdružení knihovníků a veřejných knihoven v Rumunsku.

Podle knihovního zákona mohou kurzy dalšího vzdělávání realizovat různé typy institucí, mezi které patří knihovnické spolky, velké knihovny, učitelské ústavy, střediska dalšího oborového vzdělávání zaštitěná Ministerstvem kultury a Ministerstvem školství a další oprávněné organizace.

2.5 Knihovnické spolky

První knihovnické spolky v Rumunsku vznikly v meziválečném období. Ačkoliv si kladly velké cíle a do jejich činnosti se zapojila řada kulturních a oborových osobností, výsledky jejich činnosti nebyly příliš přesvědčivé. V roce 1919 vznikl Spolek veřejných knihoven, který si kladl za cíl „přispět k obnově knihoven zničených za války a pomoci budovat nové knihovny“. V roce 1924 následovalo Sdružení rumunských knihoven, které vzniklo jako exkluzivní sdružení s neskromnými cíli, mezi které patřilo „nalezení řešení všech problémů knihoven a knihovníků“.

V době komunismu byly kladeny překážky jakémukoliv sdružování, u něhož hrozilo, že bude probíhat mimo dohled strany. Proto oborové spolky prakticky nemohly fungovat.

Za těchto okolností nepřekvapí, že ihned po roce 1989 se knihovníci snažili především profesně spojit. Po izolaci, která byla charakteristická pro období komunismu, nabízely spolky knihovníkům prostor pro spolupráci, profesní rozvoj a komunikaci s odborníky v oboru z jiných zemí. Ti, kteří sdružování iniciovali, našli jiné řešení než vytvořit jednu oborovou organizaci. Zvolili možnost vytvořit jednu organizaci pro knihovníky ze vzdělávacích institucí – tou se stalo Sdružení knihovníků v oblasti vzdělávání – Rumunsko (dnes Sdružení rumunských knihoven, ABR) – a další organizaci pro knihovníky z veřejných knihoven – Sdružení knihovníků v rumunských veřejných knihovnách (dnes Národní sdružení knihovníků a veřejných knihoven v Rumunsku, ANBPR). Od svého vzniku v roce 1990 dodnes jsou nejvýznamnějšími knihovnickými spolky v Rumunsku, pokud jde o počet členů, geografické pokrytí i šíři aktivit na národní i mezinárodní úrovni. ABR a ANBPR jsou členy IFLA i EBLIDA.

Odštěpením ze spolku veřejných knihoven později vznikly dva další spolky: Sdružení rumunských knihovníků a dokumentátorů, které spadá pod Metropolitní knihovnu (ale dnes nevyvíjí žádnou činnost), a Spolek knihovníků Národní knihovny Rumunska.

Pátý spolek, tj. Sdružení maďarských knihovníků v Rumunsku, byl – jak vyplývá i z názvu – orientován národnostně a propojoval maďarské knihovníky ze všech typů knihoven.

[Sdružení rumunských knihoven](#) [10] pořádá každý rok celostátní konferenci (v roce 2019 se uskutečnil již 30. ročník) a soustavně se zaměřuje na vydavatelskou činnost. To dokládá vydání řady knih a také vydávání Rumunského časopisu knihovní a informační vědy (Romanian Journal of Library and Information Science), jednoho z nejprestižnějších rumunských oborových časopisů. ABR je organizačně členěno stejně jako IFLA – v ABR tedy existují divize (národních knihoven, univerzitních a specializovaných knihoven, školních knihoven a veřejných knihoven) a odborné sekce zaměřující se na konkrétní témata (např. na akvizici a budování knihovních fondů, katalogizaci, třídění a indexování, informační gramotnost, knihovnickou legislativu a profesní rozvoj, statistiky a evaluace, automatizaci knihoven atd.).

V průběhu let ABR pořádalo konference, semináře, vzdělávací kurzy, a to jak samostatně, tak ve

spolupráci s orgány státní správy a zahraničními kulturními organizacemi v Rumunsku, např. s Goethe Institutem, Francouzským kulturním institutem, Britskou radou a Kulturní službou Velvyslanectví USA. Navíc ABR udržuje kontakty se zahraničními oborovými organizacemi, konkrétně se Sdružením norských knihoven, Sdružením belgických knihoven, Evropskou kanceláří knihovních, informačních a dokumentačních sdružení (EBLIDA), Mezinárodní federací knihovnických sdružení a institucí (IFLA) atd. Nedávno se ABR podílelo na organizaci první satelitní konference IFLA v Rumunsku: *Knihovny a agenda 2030: výhledy budoucí informační společnosti* (Temešvár, 2017) a také konference nazvané *Multikulturní informační služby: podpora identity a různorodosti* (Temešvár, 2018). Ta proběhla za účasti členů Stálého výboru Sekce 32 IFLA Knihovní služby multikulturním společenstvem (Library Services to Multicultural Populations Section, MCULTP).

[Národní sdružení knihovníků a veřejných knihoven v Rumunsku](#) [11] každý rok pořádá celostátní konferenci a nabízí základní i pokročilé kurzy knihovnictví. Sdružení ANBPR také přispělo k realizaci několika projektů, jejichž cílem byl rozvoj veřejných knihoven. Na tomto místě můžeme zmínit Národní program automatizace a rozvoje služeb rumunských veřejných knihoven a Národní program rumunských vystoupení ve veřejných knihovnách – PROBIB 2000. Nejdůležitější projekt, na kterém se podílelo sdružení ANBPR, se uskutečnil v rámci programu Biblionet, který sponzorovala Nadace Billa a Melindy Gatesových. Ta do rozvoje veřejných knihoven v naší zemi investovala částku 26,9 milionu dolarů. Díky tomuto projektu byly knihovny vybaveny novými technologiemi, knihovníci byli proškoleni k poskytování služeb založených na informačních a komunikačních technologiích a většina veřejných knihoven po celém Rumunsku se proměnila v digitální střediska obcí, v nichž působí. Prostřednictvím Biblionetu bylo přes 80 % rumunských knihoven vybaveno technologicky vyspělými nástroji a připojením k internetu. Tyto možnosti využilo přes 600 000 osob, které internet předtím nepoužívaly, a 4 200 knihovníků bylo proškoleny ve využívání nových technologií, aby dokázalo návštěvníkům knihoven a cílovým skupinám poskytovat lepší služby. Sdružení ANBPR bylo profesionalizováno, ať už jde o poskytování služeb svým členům nebo o kapacitu rozvíjet partnerství s aktéry ze soukromé a veřejné sféry, a na místní i celostátní úrovni byla rozšířena vládní podpora pro knihovny.

2.6 Oborové publikace

Po roce 1989 se v souvislosti se změnou politického režimu výrazně zjednodušil přístup k aktuálním informacím o knihovnictví. Postupně narůstal počet předplacených časopisů a akvizice specializovaných knih ze zemí s výraznou knihovnickou tradicí, např. z USA, Velké Británie nebo Francie. Od druhé poloviny 90. let přibyl přístup k online elektronickým zdrojům dostupným přes internet a k vědeckým databázím. Proměna vysokoškolského knihovnického vzdělání se stala impulzem pro vydávání základních skript a příruček odrážejících novinky v oboru. Objevila se nová generace odborníků, kteří se začali zabývat oborovou teorií. Díky tomu se rozvíjela rumunská oborová odborná literatura.

V tomto směru sehrály významnou úlohu knihovnické spolky. Vydávaly totiž řadu původních prací rumunských autorů i překladů cizojazyčných oborových děl. Sdružení rumunských knihoven dodnes vydalo na 30 děl, např. pracovní pomůcky, příručky, publikace věnované specializované terminologii, antologie studií, shrnutí, překlady apod. Zvláštní místo mezi nimi zaujímá *Tratatul de biblioteconomie [Pojednání o knihovnictví]*, což je rozsáhlé třísvazkové dílo z let 2012–2017, na kterém se podílelo více než třicet odborníků z Rumunska i ze zahraničí. V roce 2011 vyšla pod záštitou spolku kniha v angličtině nazvaná *Romanian Libraries [Rumunské knihovny]*. Stala se první prací, kterou rumunští knihovníci přímo věnovali zahraničním čtenářům a v níž jsou představeny rumunské knihovny jako celek.

Národní sdružení knihovníků a veřejných knihoven v Rumunsku vydávalo příručky, průvodce, vysokoškolské učebnice a překlady některých významných děl, např. *Library performance indicators and library management tools [Ukazatele výkonnosti knihoven a nástroje pro řízení knihoven]* (Suzanne Wardová, David Fuegi, John Sumsion, Ian Bloor, 1997).

Nakladatelství Biblioteca Bucurestilor, které svou činnost vyvíjelo pod záštitou Metropolitní knihovny a Sdružení rumunských knihovníků a dokumentátorů, věnovalo značnou pozornost překladům. Vydávalo překlady děl typu *Accueillir, orienter, informer [Přijímat, orientovat, informovat]* (Bertrand

Calenge, 1999).

Knihy o knihovní vědě také vydávala vydavatelství působící na vysokých školách, kde bylo nebo stále je realizováno studium knihovnictví. Patří mezi ně vydavatelství Univerzity v Bukurešti, Univerzity Babeše a Bolyaiho v Kluži, Západní univerzity v Temešváru nebo sedmihradské Univerzity v Brašově.

Výrazný rozvoj po roce 1990 zaznamenaly rovněž seriálové publikace zaměřené na knihovní a informační vědu. [Biblioteca](#) [12] [*Knihovna*], nejznámější časopis a zároveň časopis s nejvyšším nákladem a s dlouhou tradicí, v roce 2018 oslavil 70. výročí svého vzniku. Stále je vydáván jako měsíčník, přičemž dnes jeho vydávání zajišťuje Národní knihovna Rumunska. Hlavním posláním časopisu je popularizovat, informovat čtenáře o knihovnických aktivitách v zemi a věnovat se trendům v rumunském a mezinárodním knihovnictví. Biblioteca zveřejňuje informativní články, rozhovory, průzkumy, recenze knih a studie přibližující témata, která zajímají široké spektrum čtenářů ze všech typů knihoven.

Sdružení rumunských knihoven od roku 1997 vydává čtvrtletník [Romanian Journal of Library and Information Science](#) [13] (RRBSI). RRBSI je rumunský časopis s nejsilnější orientací na vysloveně knihovnický obsah. V letech 2010 až 2016 byly články v tomto časopise – ve snaze rozšířit mezinárodní dosah časopisu – vydávány souběžně v rumunštině a v angličtině. Nyní se jedná o časopis s otevřeným přístupem, jehož obsah je zveřejňován výhradně v angličtině. Nese název *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării = Romanian Journal of Library and Information Science*. RRBSI se snaží vydávat původní příspěvky pojednávající o knihovní a informační vědě ze všech možných hledisek: obsahuje hlavní články, trendy a názory, komentáře a recenze knih. Vzhledem k obdobnému vývoji a rozvoji knihoven ve střední a jihovýchodní Evropě se časopis orientuje na vydávání studií o teoretických a praktických knihovnických otázkách v zemích z tohoto regionu. Tento přístup není nicméně uplatňován paušálně; jsou zařazována i další témata. Úplný archiv RRBSI je dostupný na webu časopisu. Obsah časopisu je také – v úplnosti nebo zčásti – dostupný v mezinárodních databázích, např. v Central and Eastern European Online Library (CEEOL), EBSCO Library and Information Science Source nebo Directory of Open Access Journals (DOAJ).

[Studii de Biblioteconomie și Știința Informării = Library and Information Science Research](#) [14] je vědecký časopis, jehož redakce sídlí na Katedře informací a dokumentace na Filozofické fakultě Univerzity v Bukurešti. Časopis začal vycházet v roce 1995 a obsahuje původní články o teoretických a praktických otázkách knihovní a informační vědy, recenze knih, zprávy o oborových a vědeckých akcích, jsou v něm představovány výzkumné projekty atd. Články jsou vydávány souběžně v rumunštině a v angličtině. Od roku 2018 vychází pod názvem [Information and Communication Sciences Research](#) [15]. Časopis je indexován mezinárodními databázemi typu EBSCO Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text, ProQuest Library and Information Science Abstracts, CEEOL nebo DOAJ.

[Biblos](#) [16], časopis s redakcí v Ústřední univerzitní knihovně Michala Eminesca a jasyjské pobočce Sdružení rumunských knihoven, je vydáván od roku 1994 a obsahuje původní články o knihovnách a knihovnicích, rozhovory, diskuse o odborných tématech a překlady z mezinárodní knihovnické literatury. Je také dostupný v elektronické podobě.

[Philobiblon – Transylvanian Journal of Multidisciplinary Research in Humanities](#) [17] je časopis vycházející jednou za dva roky, který vydává Ústřední univerzitní knihovna Luciana Blagy ve spolupráci s nakladatelstvím Presa Universitara Clujeana. Vychází od roku 1996 v angličtině. Zatímco v prvních letech převažovala knihovnická témata, později se pro časopis stala charakteristickým rysem víceoborovost. Časopis je indexován prestižními mezinárodními databázemi, z nichž můžeme zmínit databázi Scopus nebo Emerging Sources Citation Index.

[Lecturn](#) [18], čtvrtletník vycházející od roku 2013, je vydáván Ústřední univerzitní knihovnou Eugena Todorana v Temešváru. Jde o nový přírůstek do rodiny rumunských odborných publikací. Rovněž v tomto časopise jsou články pojednávající o konkrétních tématech z knihovní a informační vědy obohaceny o příspěvky věnované široké škále kulturních témat vztahujících se ke čtenářství a ke knihovnám.

Vedle časopisu Biblioteca vydává Národní knihovna Rumunska ještě [další významné oborové](#)

časopisy [19]. *Revista Bibliotecii Naționale [Časopis Národní knihovny]*, který vychází od roku 1995, se zaměřuje na otázky konzervování, restaurování a oceňování knihovních fondů, především dokumentů tvořících součást kulturního dědictví, novinky z knihovnictví, ale také na témata z jiných oborů, např. z kulturní antropologie a historie mentalit, umění, dějiny, beletrie, historiografie atd. *Revista Română de Istorie a Cărtii [Rumunský časopis o dějinách knihy]* začal vycházet v roce 2004. Je vydáván jednou ročně díky spolupráci Národní knihovny s Ústřední univerzitní knihovnou Karla I. a Rumunskou akademií. Publikace zveřejňuje studie sepsané rumunskými vědci a zaměřující se na dějiny knih, rukopisy, dopisy, ex libris, fotografie, mapy, známky, historická periodika, historické archivy atd. a také na čtenářskou praxi.

Informare și documentare: activitate științifică și profesională [Informace a dokumentace: vědecká a oborová činnost] je ročenka vydávaná od roku 2007. Odborníkům z knihovní a informační vědy nabízí prostor pro publikování studií, výsledků výzkumu a výtahů z magisterských diplomových prací nebo z disertací.

Vydavatelskou činností se zabývají také další knihovny (především okresní) – vydávají časopisy, jejichž obsah je do menší či větší míry zaměřen na knihovnická témata.

Všechny články, studie a specializované monografie vydané po roce 1990 dokládají zájem rumunských odborníků o aktuální témata knihovní a informační vědy a zároveň o rozvoj teorie oboru.

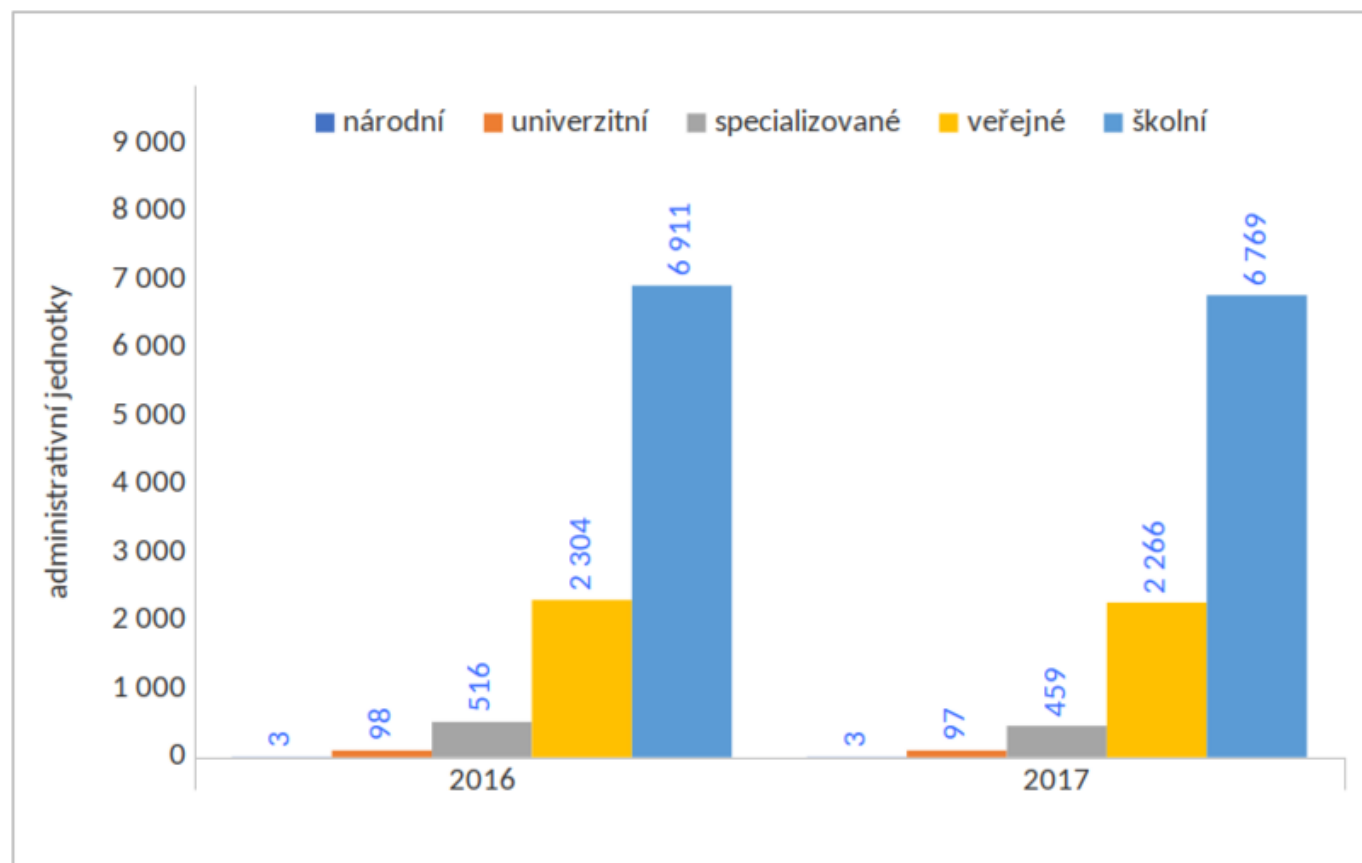
3 Trendy

3.1 Současné statistické údaje o knihovnách

Níže uvedené grafy zachycují počet knihoven a využívání rumunských knihovních služeb a vypovídají o činnosti rumunských knihoven v letech 2016 a 2017.

Podle údajů poskytnutých Národním statistickým úřadem tvořilo síť rumunských knihoven v letech 2016 až 2017 přibližně deset tisíc administrativních jednotek a 103 poboček knihoven (viz graf 1). Je třeba poznamenat, že Národní statistický úřad v tomto přehledu mezi národní knihovny zařazuje i Národní vojenskou knihovnu, ačkoliv to není v souladu s členěním knihoven v knihovním zákoně.

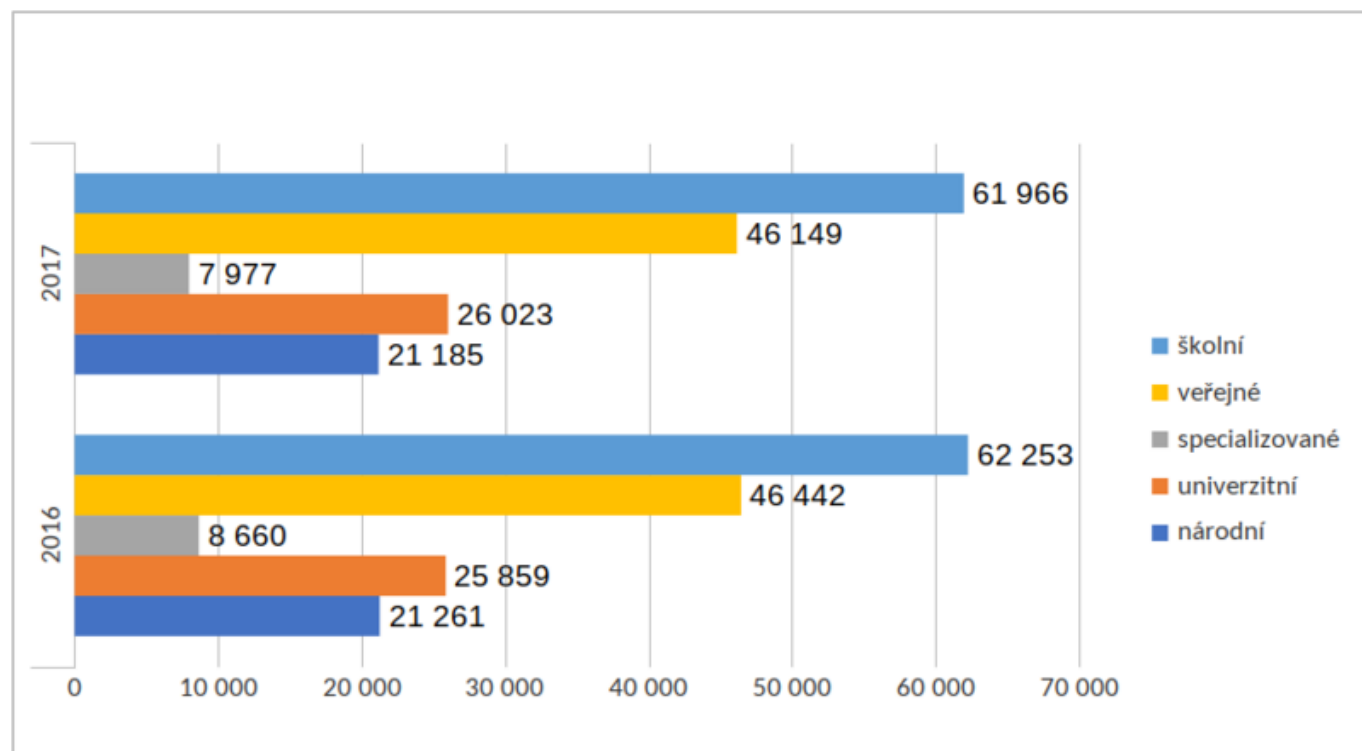
Graf 1: Síť rumunských knihoven

[20]

V roce 2017 knihovny ve svých fondech měly přes 163 milionů knihovních jednotek, což je o milion méně než v roce 2016. V městských oblastech fungovalo celkem 3 520 knihoven (v roce 2016 to bylo 3 581 knihoven) plus 97 poboček knihoven, přičemž celkově tyto knihovny měly ve svých fondech 124,7 milionu knihovních jednotek (tj. tři čtvrtiny všech jednotek dostupných v knihovnách). Ve venkovských oblastech, ačkoliv tam je počet knihoven výrazně vyšší (v roce 2017 to bylo 6 074 knihoven a v roce 2016 6 251 knihoven, a to s pouhými šesti pobočkami), je objem knihovních fondů výrazně nižší – jde pouze o necelých 40 milionů knihovních jednotek (viz graf 2).

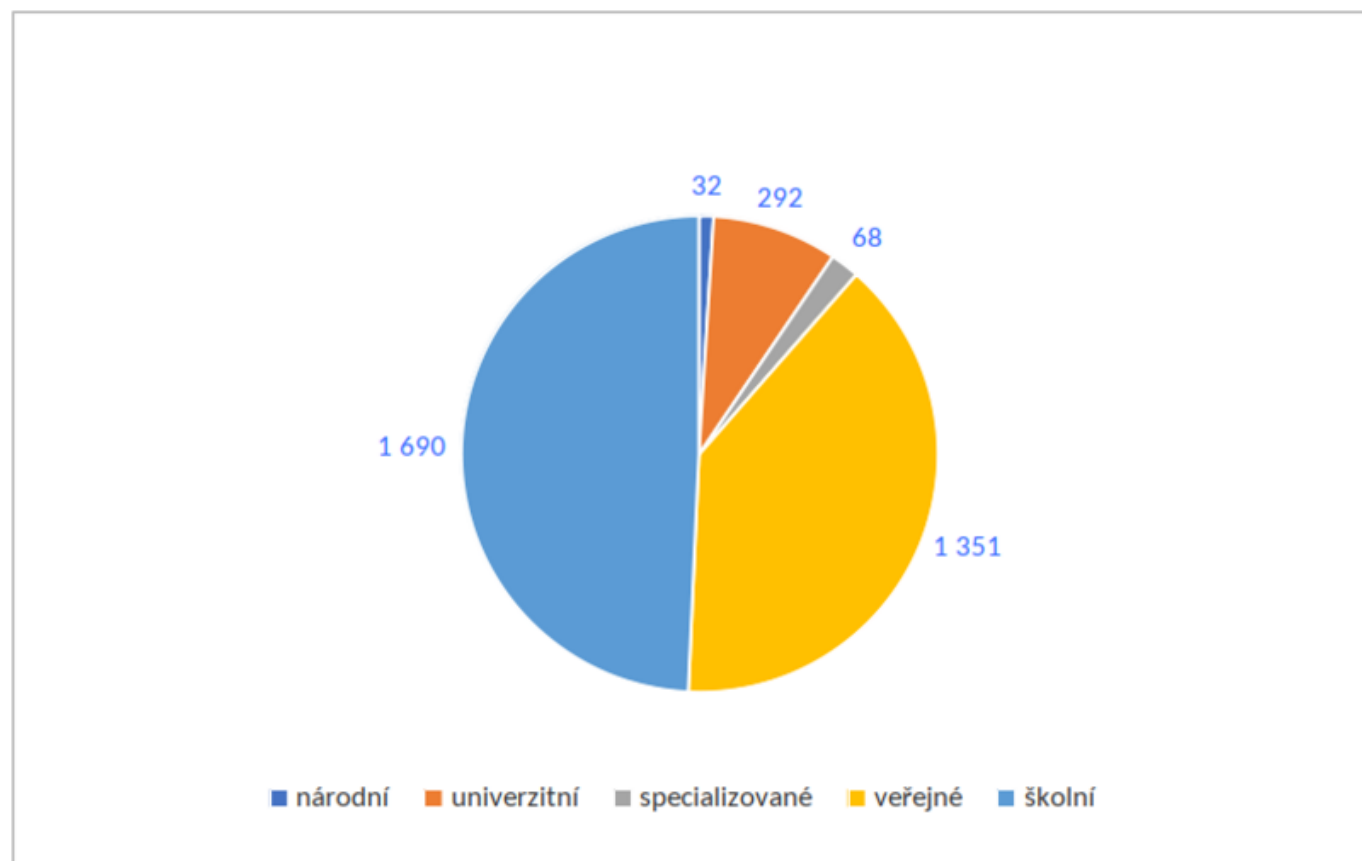
Graf 2: Počet knihovních jednotek ve fondech rumunských knihoven (v tisících)

[21]

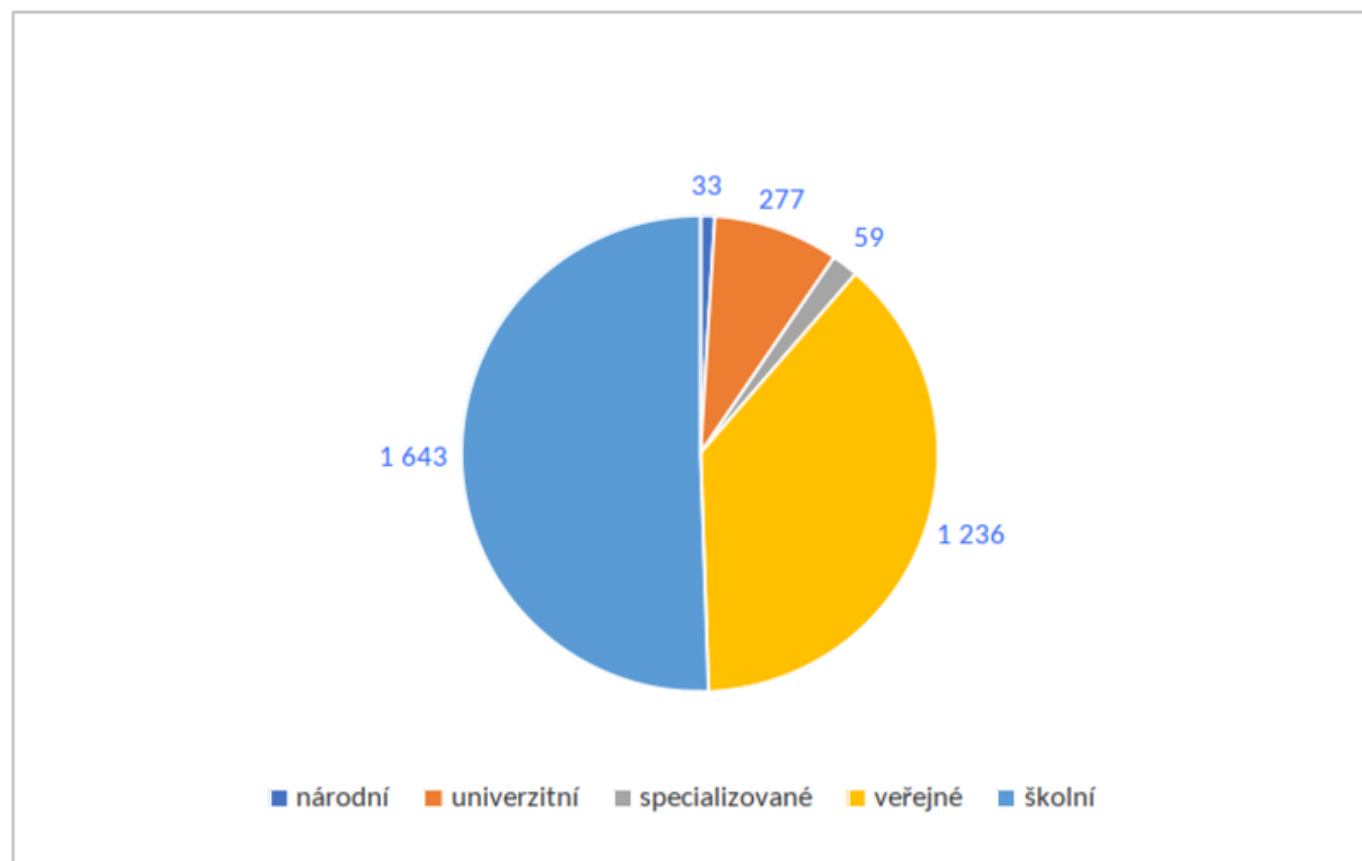
Počet aktivních uživatelů v roce 2017 lehce přesáhl 3,2 milionu, oproti více než 3,4 milionu v roce 2016 se však jednalo o pokles. Pokud jde o rozložení počtu aktivních uživatelů, nejvíce jich je ve školních knihovnách (50,6 %) a v knihovnách veřejných (38,1 %) (viz grafy 3 a 4).

Graf 3: Aktivní uživatelé v roce 2017 (v tisících)

[22]

Graf 4: Aktivní uživatelé v roce 2016 (v tisících)

[23]

Počet výpůjček realizovaných různými kategoriemi uživatelů v roce 2017 dosáhl 35,8 milionu (v roce 2016 to bylo 38,2 milionu), což znamená v průměru 11 výpůjček na uživatele, tedy obdobně jako v roce 2016 (viz graf 5).

Graf 5: Počet výpůjček v rumunských knihovnách (v tisících)

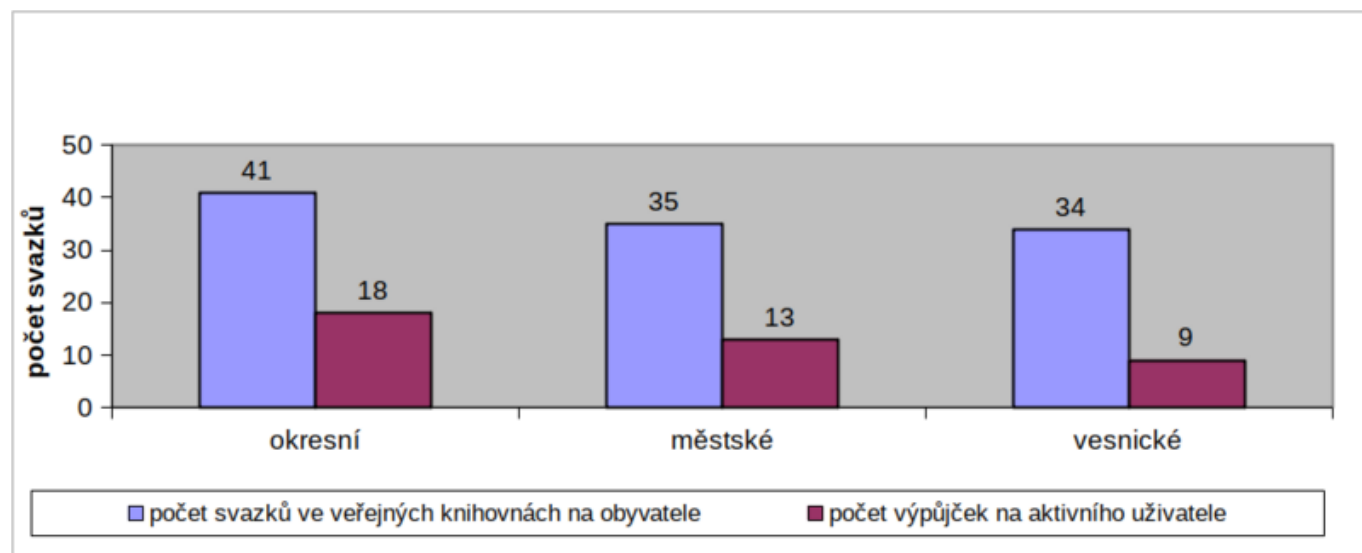

[24]

Síť veřejných knihoven (která zahrnuje okresní, městské a vesnické knihovny), která je široké veřejnosti k dispozici po celé zemi, poskytla uživatelům 46 milionů svazků tištěných knih a periodik, 29,2 milionu tištěných knih a 37 tisíc e-knih.

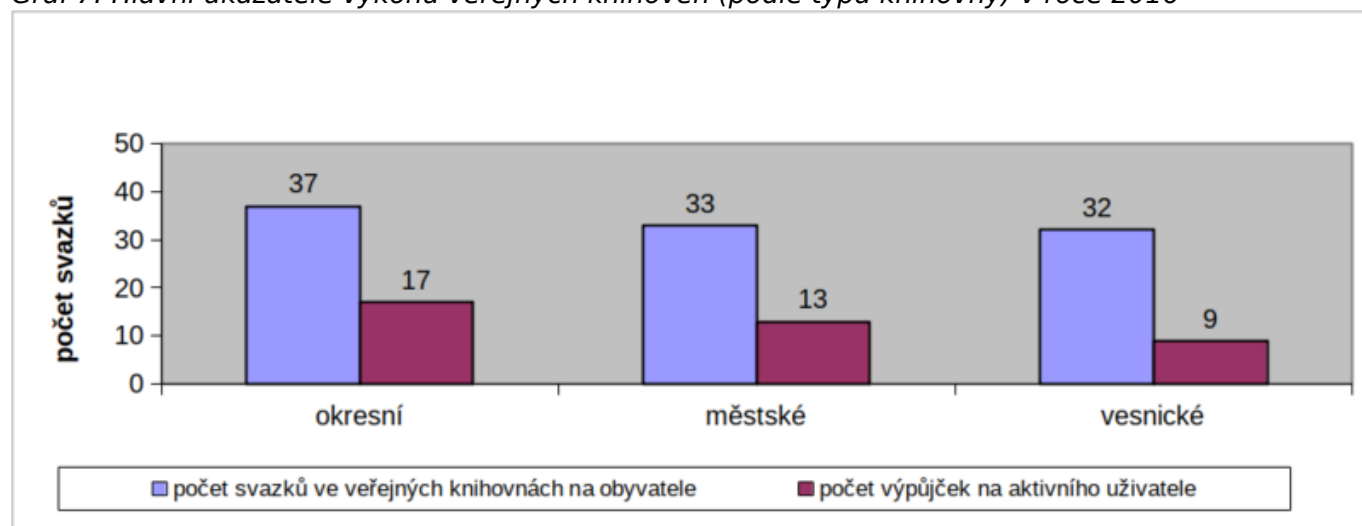
V roce 2017 veřejná knihovna průměrně obsluhovala populaci o velikosti 8,7 tisíce obyvatel (v roce 2016 to bylo 8,6 tisíce obyvatel). To znamená průměr 2,3 knihovní jednotky z fondů veřejných knihoven na osobu, neboť služby těchto knihoven jsou nabízeny 1,2 milionu aktivních uživatelů. Uvažujeme-li o počtu obyvatel skutečně využívajících veřejné knihovní služby, bylo v roce 2017 v průměru k dispozici 37 knihovních jednotek (viz graf 6), zatímco v roce 2016 šlo o 34 knihovních jednotek (viz graf 7).

Graf 6: Hlavní ukazatele výkonu veřejných knihoven (podle typu knihovny) v roce 2017

[25]

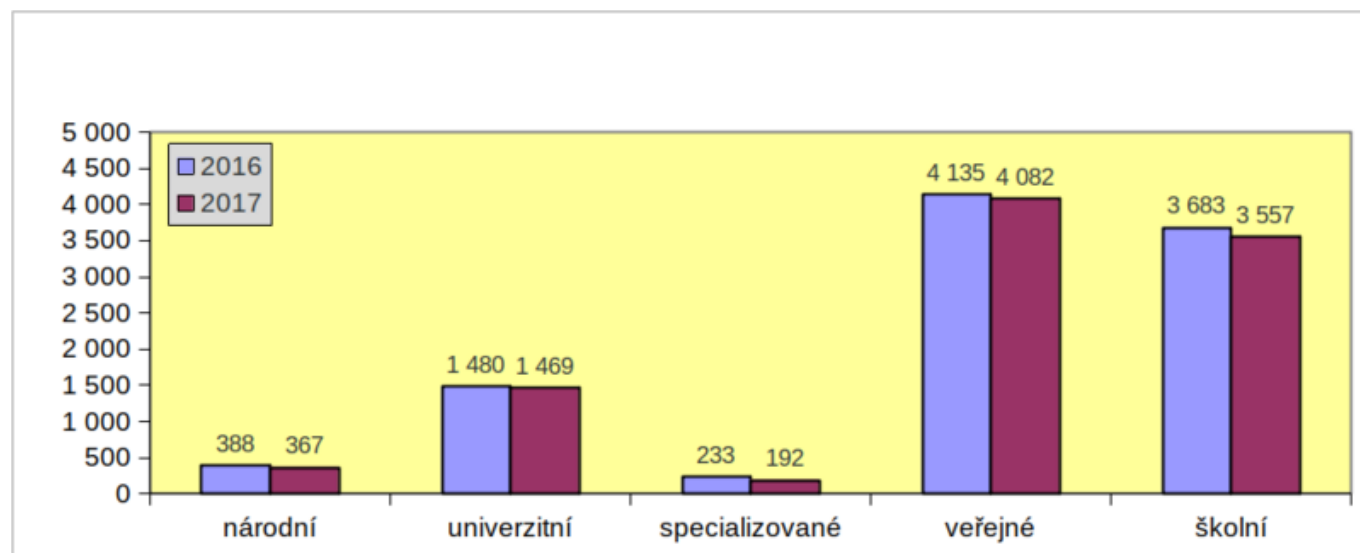
Graf 7: Hlavní ukazatele výkonu veřejných knihoven (podle typu knihovny) v roce 2016

[26]

Pracovníci knihoven jsou rozděleni do tří kategorií, jimiž jsou specialisté (knihovníci, bibliografové, restaurátoři, pracovníci specializující se na ochranu knihovního fondu, počítačové specialisté a další), administrativní pracovníci a údržbáři. Ve všech typech knihoven na konci roku 2017 pracovalo celkem 10 592 osob, přičemž v 91,3 % případů se jednalo o specialisty. Na konci roku 2016 v knihovnách pracovalo 10 844 osob, z čehož se v 91,5 % případech jednalo o specialisty (viz graf 8).

Graf 8: Rozložení specialistů podle typu knihovny (počet zaměstnanců)

[27]

3.2 Nové budovy knihoven

Rumunské úřady mající na starosti financování knihoven nepovažovaly po roce 1989 výstavbu nových budov knihoven, které by knihovnám umožnily zvětšit prostor pro zpřístupnění knihovních fondů a také reagovat na změny v informačním prostředí a jejich vliv na chování uživatelů, a na jejich očekávání, pokud jde o prostor knihovny, za prioritu. Přesto najdeme příklady významných investic do budov knihoven, ať již jde o rozšíření původních hlavních budov knihoven nebo vznik nových budov, kam bylo možné přestěhovat celý knihovní fond a přesunout veškeré aktivity.

Na prvním místě musíme zmínit dokončení nové hlavní budovy Národní knihovny Rumunska (v roce 2012). O její výstavbě, která byla zahájena ještě za komunistického režimu, bylo blíže pojednáno v kapitole věnované této instituci.

Ústřední univerzitní knihovna Karla I. v Bukurešti, jejíž budova lehla popelem spolu s více než 500 000 svazky během revolučních událostí v prosinci 1989, vyvolala u veřejnosti silné emoce a po neštěstí následovala výrazná mediální kampaň. Tím se z obnovy knihovny stala zásadní záležitost. Projekt výstavby si nekladal za cíl pouze obnovit původní budovu (ta byla dokončena teprve v roce 2011), ale také ji rozšířit o nové křídlo. Toto křídlo, které je známé pod názvem Boema, má plochu přes 10 000 m² a pro veřejnost bylo otevřeno v roce 2001. Je určeno především pro uživatele, nabízí 385 míst v sedmi studovnách, deset individuálních studijních místností, velké skladové prostory a místo pro pořádání výstav.

[28]

[Ústřední univerzitní knihovna Karla I. v Bukurešti](#) [29] (foto: Alexandru Ene, [CC BY-SA 3.0 ro](#) [30])

[31]

[Ústřední univerzitní knihovna Karla I. v Bukurešti](#) [32] (foto: Diego Delso, [CC BY-SA 4.0](#) [51])

Knihovna Rumunské akademie je od roku 2001 rozšířena o přibližně 16 000 m² včetně studoven, skladů, konferenční místnosti a prostoru pro pořádání výstav.

[33]

[Knihovna Rumunské akademie – nová budova](#) [34] (foto: Pixi, [CC BY 2.5](#) [35])

Nové budovy knihoven byly postaveny nebo původní budovy knihoven se podařilo rozšířit o nové prostory v řadě okresních knihoven (v Argeș, Brăile, Kluži, Maramureși, Sibiu, Vâlcea), v městských knihovnách (např. v Městské knihovně Ștefana Luchiana v Moinești nebo v Městské knihovně Radu Rosettiho v Onești) a v četných univerzitních knihovnách (např. v ústředních univerzitních knihovnách v Bukurešti, Kluži-Napoce a Temešváru a v Knihovně (sedmihradské) Univerzity v Brašově, v Knihovně Luciana Blagy na Univerzitě v Sibiu, v Knihovně Julia Hațiegana na Lékařské a farmaceutické vysoké škole a Knihovně na Vysoké škole zemědělství a veterinární medicíny v Kluži-Napoce, v Univerzitní knihovně ve Velkém Varadíněor, v Knihovně Polytechnické vysoké školy v Bukurešti nebo na obdobné škole v Temešváru).

[36]

[Ústřední knihovna Polytechnické univerzity v Bukurešti](#) [37] (foto: Andrei Stroe, [CC BY 3.0](#) [8])

[38]

[Ústřední univerzitní knihovna Luciana Blagy v Kluži-Napoe](#) [39] (foto: Leontin I, [CC BY-SA 4.0](#) [5])

Okresní knihovna Dinica Golesca v Argeş funguje od roku 2003 v nové budově o ploše 4 900 m².

V nové budově Okresní knihovny Octaviana Gogy v Kluži, která byla slavnostně otevřena v roce 2002, je 85 % knihovního fondu dostupného ve volném výběru.

Ústřední univerzitní knihovna Eugena Todorana v Temešváru má od roku 2008 nové křídlo. V témže roce v této instituci zavedli pro správu fondu technologii RFID.

Knihovna Julia Hațiegana na Vysoké škole lékařské a farmaceutické v Kluži se od roku 2008 nachází v nové budově vysoké školy, kde má k dispozici dvě patra a disponuje pěti studovny s 245 studijními místy.

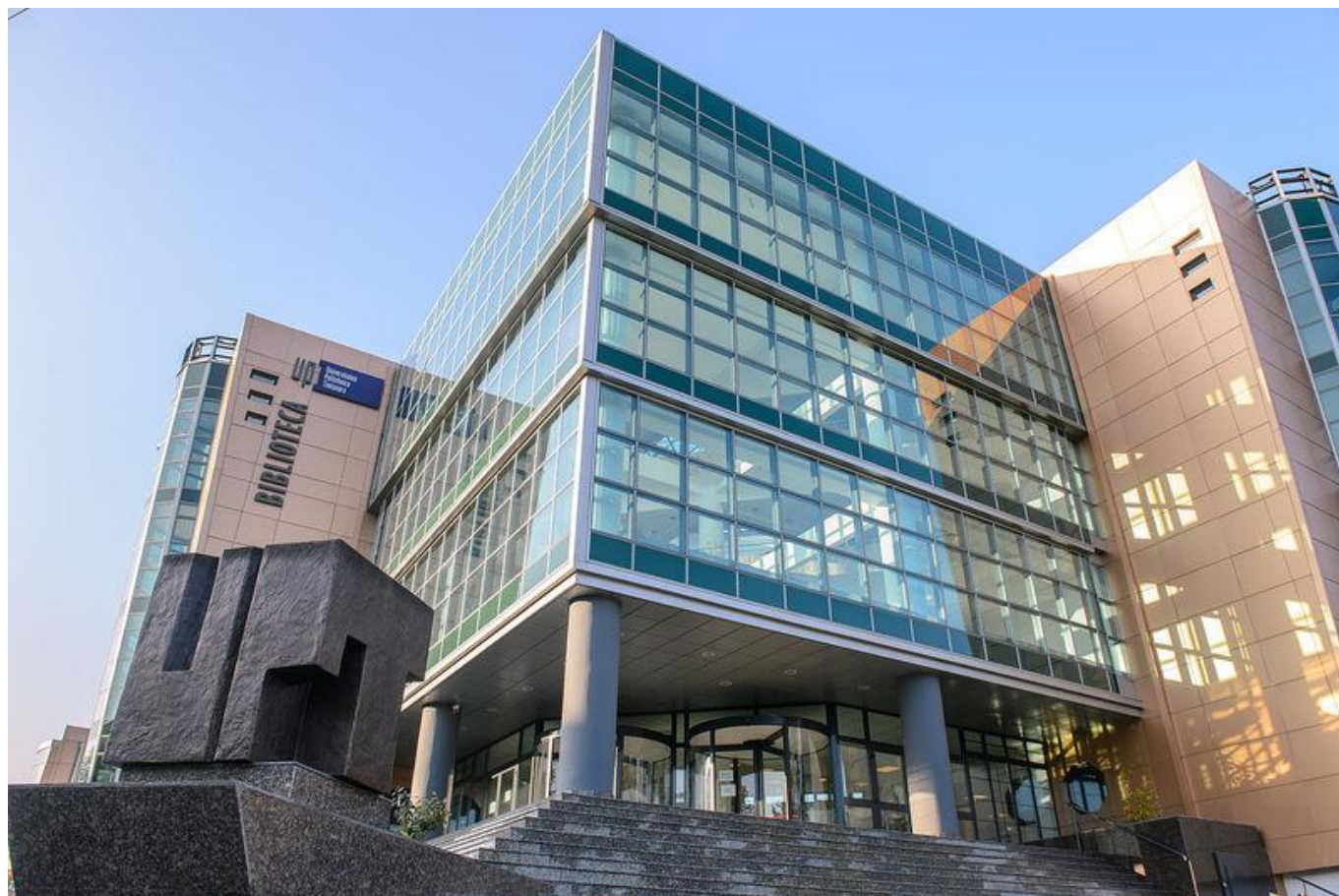
Knihovna zemědělství a veterinární medicíny v Kluži od roku 2015 působí ve svých vlastních prostorách – má k dispozici šest podlaží a celkovou plochu více než 5 000 m².

Univerzitní knihovna Luciana Blagy v Sibiu má novou budovu od roku 2009. Nachází se v ní 400 studijních míst, šest individuálních studoven a multimediální místnost pro studium cizích jazyků. Značná část fondu je volně dostupná. Knihovna zavedla samoobslužné půjčování založené na technologii RFID. Dokumenty si uživatelé mohou půjčovat v režimu 24/7.

Nová budova Univerzitní knihovny ve Velkém Varadíně byla otevřena v roce 2010 a má plochu 7 650 m². Nabízí uživatelům pět studoven a v nich celkem 520 studijních míst.

Ve své nové budově nabízí Ústřední knihovna Polytechnické vysoké školy v Temešváru

650 studijních míst v uzavřených, otevřených nebo upravitelných prostorách, řadu místností pro individuální nebo skupinové studium, studovnu otevřenou 24 hodin denně, počítačovou místnost se 180 pracovními stanicemi, multifunkční místnost s videokonferenčním zařízením (se 100 místy) a dva sály, z nichž v každém je 90 míst.

[40]

[Ústřední knihovna Polytechnické univerzity v Temešváru](#) [41] (foto: Eugen.Stan.UPT, [CC BY-SA 4.0](#) [5])

3.3 Konsorciální nákup elektronických zdrojů pro univerzitní a vědecké knihovny

Po roce 2000 došlo k významným investicím do nákupu vědeckých elektronických zdrojů. Zpočátku si pouze několik univerzitních knihoven s větším rozpočtem mohlo dovolit předplatné databází vydavatelů a agregátorů typu Springer, EBSCO, ProQuest atd. V letech 2009 až 2011 byl realizován projekt Národní přístup k vědecké literatuře (ANELIS). Měl průměrný rozpočet 20 milionů eur, byl financován z operačního programu Zvýšení ekonomické konkurenceschopnosti a spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Díky tomuto projektu zaplatil rumunský Národní úřad pro vědecký výzkum předplatné vědeckých databází pro všechny veřejné univerzity a výzkumné instituce.

Na tento projekt na konci roku 2011 navázalo založení Sdružení univerzit, výzkumných a vývojových institucí a ústředních univerzitních knihoven v Rumunsku, které neslo název [ANELIS Plus](#) [42]. Vzniklo s cílem společně nakupovat vědecké elektronické zdroje, ale také vyvíjet pro rumunské vědce informační služby s vysokou přidanou hodnotou. Všem institucím, které se účastnily projektu ANELIS, i dalším institucím byla nabídnuta možnost členství ve sdružení – nyní již rozšířeném na celostátní úroveň – a možnost využít spolufinancování informačních zdrojů ze strany Ministerstva národního vzdělávání a Ministerstva výzkumu a inovací.

Po sedmi letech existence má sdružení 104 členských institucí – těmi jsou univerzity (těch je celkem

59; 51 z nich jsou veřejné vysoké školy a osm jsou školy soukromé), výzkumné ústavy koordinované Národním úřadem pro vědecký výzkum nebo ministerstvy (těch je celkem 41; jednou z těchto institucí je i Rumunská akademie) a čtyři ústřední univerzitní knihovny.

Posláním sdružení ANELIS Plus je plnit informační a dokumentační potřeby svých členů, realizovat výzkumnou a vývojovou činnost, zajišťovat předplatné elektronických zdrojů pro výuku a výzkum, propagovat studijní aktivity nezbytné pro zavádění vzdělávacích a výzkumných politik, aby byly uspokojeny informační potřeby rumunských uživatelů, podporovat vědecký výzkum a výuku ve vztahu k národním a mezinárodním projektům s cílem zlepšit spolupráci a koordinaci výzkumných činností na národní a/nebo regionální úrovni.

Prvním projektem sdružení byl ANELIS Plus – zabezpečení národního elektronického přístupu k vědecké literatuře za účelem podpory a propagace výzkumného a vzdělávacího systému v Rumunsku. Probíhal od května 2013 do prosince 2016. Financování (náklady dosáhly 15,3 milionu eur) bylo zajištěno z veřejného rozpočtu (Ministerstvo národního vzdělávání poskytlo 80 % prostředků) a vlastního rozpočtu členů sdružení (20 % prostředků). Sdružení plnilo konkrétní cíle projektu dvěma způsoby: zaprvé zabezpečením národního elektronického přístupu k vědecké literatuře prostřednictvím přístupu k aktuálním vědeckým databázím časopisů a knih, ale také nakupováním archivů časopisů a e-knih; zadruhé vytvořením hardwarové a softwarové infrastruktury pro podporu a propagaci výzkumu a vzdělávacího systému v Rumunsku, tj. vývojem integrovaného systému pro zpřístupnění služeb a uchovávání vědeckých informací (národního úložiště, které bude hostovat informační vědecké zdroje, a virtuálního kampusu za účelem usnadnění přístupu k informacím). Mezi získané elektronické zdroje patřily databáze typu Web of Science, Scopus, Science Direct Journals – Freedom Collection, SpringerLink Journals, Wiley Journals, Taylor&Francis Journals, Oxford Journals, Cambridge Journals, IEEE/IEL, Reaxys, MatSciNet, JSTOR, ProQuest Central, ProQuest Ebrary nebo EBSCO Academic Search Complete.

Pro období dalších pěti let (2017–2022) realizuje ANELIS Plus projekt spolufinancovaný Evropským fondem pro regionální rozvoj prostřednictvím operačního programu Konkurenceschopnost 2014–2020. Cílem projektu ANELIS Plus 2020 je růst kapacity rumunského výzkumu, vývoje a inovací prostřednictvím poskytnutí snadného přístupu k vědeckým publikacím a mezinárodním databázím pro vědecké pracovníky. Celkový rozpočet projektu je odhadován na 55,3 milionu eur. 25 % z této částky budou spolufinancovat členské instituce sdružení, které se účastní projektu.

Hlavní výsledky spočívají ve vytvoření [národního úložiště vědeckých prací](#) [43] prostřednictvím akvizice elektronických archivů časopisů a knih. Úložiště má plnit dokumentační úlohu a zajišťovat přístup vědecké obce k vědeckým e-zdrojům. Tyto zdroje budou sloužit k podpoře výzkumu a inovací a povzbuzení vědecké produktivity na národní úrovni. Projekt ANELIS Plus 2020 je také spojen se specifickým cílem zvýšení rumunské účasti na výzkumu EU, protože jeho cíle a očekávané výsledky zvýší viditelnost rumunských výzkumných aktivit a usnadní vztahy s výzkumnými strukturami na mezinárodní úrovni.

V prvním roce projektu bylo předplaceno 20 plnotextových a čtyři bibliometrické a bibliografické databáze pro 88 institucí. Byly zakoupeny historické archivy (Science Direct Backfiles, Springer Online Journal Archives, Web of Science Core Collection 1974–1990, Wiley Journal Backfiles) i archivy současné (Science Direct 2016). Tyto archivy budou dostupné jak na webu vydavatelů, tak v národním úložišti.

Projekty ANELIS Plus ukazují výhodu sjednoceného elektronického systému pro zpřístupnění vědeckých informací a dokládají, že sdílená akvizice, rozšířená na celou rumunskou akademickou vědeckou obec, je jediný způsob pokračování národního elektronického přístupu k vědecké literatuře do budoucna. Úspěch této iniciativy by nenastal, pokud by se aktivně nezapojily všechny zainteresované strany. Z nich hlavní úlohu hráli knihovníci a další informační pracovníci. V rámci projektů ANELIS a ANELIS Plus jsou knihovníci z členských knihoven sdružení zapojeni do výběru elektronických zdrojů a do jejich propagace. Zajišťují také školení uživatelů, aby se uživatelé ke zdrojům uměli dostat a uměli je i používat.

3.4 Výhled do budoucna

Všude na světě se knihovny snaží proměňovat tak, aby se co nejlépe přizpůsobily potřebám společnosti a informačnímu chování dnešních uživatelů. Musejí čelit nemalým výzvám – včetně extrémních názorů předpovídajících zánik knihoven nebo popírajících jejich potřebnost ve společnosti, v níž jsou informace zdánlivě každému dostupné na jedno kliknutí, a snažících se zredukovat jejich poslání na uchovávání dokumentů.

Rumunské knihovny čelí podobným těžkostem jako knihovny jinde na světě – trápí je nedostatek financí, snižující se počet uživatelů i nejistota daná rychlým a soustavným vývojem informačních technologií. Vnímání knihoven ze strany veřejnosti může být pozitivnější, pokud se knihovny budou více a viditelněji zapojovat do řešení palčivých otázek – např. do vzdělávání občanů, aby se uměli vyhnout online dezinformacím, nesprávným informacím a propagandě. Ve světě, kde mohou nepravdivé zprávy a další druhy nesprávných informací vést k nedozírným následkům, je třeba posílit roli knihoven v informačním/mediálním/zpravodajském vzdělávání. Další prioritou by mělo být rozšiřování přístupu ke knihovním fondům prostřednictvím digitalizace. Vyplývá to jednak z evropských politik věnujících se uchovávání a zpřístupňování kulturního dědictví, jednak z informačního chování současných uživatelů.

Na úrovni národního systému knihoven je očekávána větší koordinace úsilí účastnických knihoven s ohledem na dosažení společných cílů. Nedostatečný rozvoj rumunských knihoven zapřičiňují hlavně nízká míra jejich vzájemné koordinace a zájmu o spolupráci. K pozitivnímu vývoji rumunských knihoven by ve střednědobém výhledu mohlo přispět stanovení strategických směrů rozvoje ze strany Národní knihovní komise, jejíž činnost byla obnovena na konci roku 2018, a rovněž posílení role Národní knihovny jako metodického koordinátora.

Bibliografie

- INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. *Activitatea unităților cultural-artistice. Anul 2017* [online]. [cit. 2020-01-05]. ISSN 2066-4087. Dostupné z: https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/activitatea_unitatilor_cultural_artistice_in_anul_2017.pdf [44]
- INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. *Activitatea unităților cultural-artistice. Anul 2016* [online]. [cit. 2020-01-05]. ISSN 2066-4087. Dostupné z: https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/activitatile_unitatilor_cultural_artistice_anul_2016.pdf [45]
- INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. Comunicat de presă nr. 164/29 iunie 2018. *Statistica culturii* [online]. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/activunitculart_17r_0.pdf [46]
- INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. Comunicat de presă nr. 160/30 iunie 2017. *Statistica culturii* [online]. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/activunitculart_r2016.pdf [47]
- *Romanian Libraries*. București: Asociația Bibliotecarilor din România, 2011. ISBN 978-973-85962-8-3.
- *Tratat de biblioteconomie*. Vol. 1: Biblioteconomie generală. București: Asociația Bibliotecarilor din România, 2013. ISBN 978-606-93535-1-6.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/2019-rocnik-28-zvlastni-cislo-rumunske-knihovnictvi-ceska-verze>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/2019-rocnik-28-zvlastni-cislo-rumunske-knihovnictvi-ceska-verze>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/2019-rocnik-28-zvlastni-cislo-rumunske-knihovnictvi-english-version>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko9.jpg>
- [4] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Central_University_Library_Jan_1st_2016.jpg#/media/File:Central_University_Library_Jan_1st_2016.jpg
- [5] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko2.jpg>
- [7] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Biblioteca_Judeteana_George_Baritiu_-_panoramio.jpg#/media/File:Biblioteca_Judeteana_George_Baritiu_-_panoramio.jpg
- [8] <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0>
- [9] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko1.jpg>
- [10] <https://abr.org.ro/>
- [11] <http://anbpr.org.ro/>
- [12] <http://www.bibnat.ro/Biblioteca-revista-de-bibliologie-si-stiinta-informarii-s224-ro.htm>
- [13] <http://www.rrbsi.ro/>
- [14] <http://lisr.unibuc.ro/>
- [15] <http://icsr.unibuc.ro/>
- [16] <http://www.bcu-iasi.ro/revista-biblos>
- [17] <https://www.philobiblon.ro/>
- [18] <http://www.bcut.ro/lecturn/>
- [19] <http://www.bibnat.ro/Reviste-BNR-s223-ro.htm>
- [20] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf1.png>
- [21] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf2.png>
- [22] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf3.png>
- [23] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf4.png>
- [24] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf5.png>
- [25] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf6.png>
- [26] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf7.png>
- [27] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/graf8.png>
- [28] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko4.jpg>
- [29] https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Central_University_Library_of_Bucharest#/media/File:Palatul_Funda%C5%A3iei_Regale_Carol_I.jpg
- [30] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/ro/deed.en>
- [31] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko5.jpg>
- [32] https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Biblioteca_Central_de_la_Universidad_de_Bucarest,_Bucarest,_Ruman%C3%ADa,_2016-05-29,_DD_97-99_HDR.jpg#/media/Soubor:Biblioteca_Central_de_la_Universidad_de_Bucarest,_Bucarest,_Ruman%C3%ADa,_2016-05-29,_DD_97-99_HDR.jpg
- [33] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko3.jpg>
- [34] https://commons.wikimedia.org/wiki/Institution:Romanian_Academy_Library#/media/File:Biblioteca_Academiei_Romane.jpg
- [35] <https://creativecommons.org/licenses/by/2.5>
- [36] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko8.jpg>
- [37] https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Politehnica_University_of_Bucharest#/media/File:UPB_library_1.jpg
- [38] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko6.jpg>
- [39] https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Central_University_Library_of_Cluj-Napoca#/media/File:Biblioteca_Central_Universitara_CJ_1.jpg
- [40] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/rumunsko7.jpg>
- [41] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Biblioteca_Central%C4%83_a_Universit%C4%83%C8%9Bii_Politehnica_Timi%C8%99oara.jpg#/media/File:Biblioteca_Central%C4%83_a_Universit%C4%83%C8%9Bii_Politehnica_Timi%C8%99oara.jpg
- [42] <http://www.anelisplus.ro/>
- [43] <https://dSPACE.anelisplus.ro/>

[44] https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/activitatea_unitatilor_cultural_artistice_in_anul_2017.pdf

[45] https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/activitatile_unitatilor_cultural_artistice_anul_2016.pdf

[46] https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/activunitculart_17r_0.pdf

[47] https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/activunitculart_r2016.pdf